

7275

3KM2
C-41

1929

1082

4. ՃԵՆԱԿԻՆ

7
ՈՐԴԵՐ № 362

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ
ՎԵՑԵՐՈՐԴ
ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

3K02
2-41

ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՐԵՎ.Ն. — 1929

13.07.2013

7245

3K02

7-41

14 NOV 2009

23 SEP 2006

ՎԵՅԵՐՈՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

(1917 թիվ, հուլիսի 26-ից մինչև պատասխի 3-ը*)

I.

ՌՈՒՍԵՍԵՆԻ ՍՈՑԻԱԼ-ԴԵՄՈԿՐԱՏԻԿԱՆ ԲԱՆԳՈՐԵԿԱՆ
ԿՈՒՍԵՑՈՒԹՅԱՆ V ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՑ ՄԻՆՁԵՎ VI
ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

I. ՄԻՃԵՎ 1917 թվի փետրվարյան հեղափո-
խությունը:— Լոնդոնի V համագումարից (1907 թ.)
մինչև 1917 թիվը, լերը Պետրոգրադում գումարվեց
կուսակցության վեցերորդ համագումարը, առցիկ էր
տաս տարի: Այդ ժամանակաշրջանում յերկիրը, առա-
ջին հեղափոխության տարիները (1905—1907) հետո,
ապրել էր անկման շրջանի տարիները (1907—1911),
վերելքի և մասսայական բանվորական շարժման տա-
րիները (1911—1914), պատերազմի շրջանը (1914-ից
1917-ը) և վերջապես փետրվարյան հեղափոխությունը
1917 թվի հուլիսյան օրերը:

Ռեակցիայի տարիներին կուսակցությունը պա-
ռակալվել էր մի ամբողջ շարք խմբավորումների:
Բալլևերները բաժանված էին յերկու մասի՝ ալյակա
կոչվող սոցիալիստներ և ուլտիմատիստներ, վորոնք

*) Ամիսներն ու ամսաթիվերը ինչպես ալյակա, նույնպես և
հաապայում բերված են հին տամարով:

4940-91

1909 թվից կոչվեցին «վպերյոդովցիներ» (խմբակի որդանն եր «Վպերյոդ» անունով թերթը) և Լենինյան բայլշիկներ: Մինչև իկները բաժանված էին մի քանի խմբակների՝ լիկվիդատորներ (որդանը «Գոլոս Սոցիալ-Դեմոկրատա» թերթը), կուսակցականներ (խմբված Պլեխանովի շուրջը, որդանը «Դենվինիկ Սոց.-Դեմոկրատա»), Տրոցկու «արտաֆրակցիոն խմբակը» (որդանը Վիեննայում հրատարակվող «Պրավդա»-ն): Սրանք հիմնական խմբակներն են, վորոնց մեջ չեն հաշված միջանկյալ ուրիշ խմբակներ (և ազգային կուսակցությունները, ինչպես լատիշները, լեհերը, Բուլնգը):

Այս բոլոր խմբակներից միմյանց լենինյան բայլշիկներն էին, վոր կարողացան 1912 թ. հունվարին Ավստրիայի Պրագա քաղաքում գումարված համառուսական կոնֆերենցիային ժողովել քսանից ավելի կազմակերպություններ, այսինքն Լոնդոնի համագումարից հետո, ժողովել Ռուսաստանի կազմակերպությունների համեմատաբար ավելի լրիվ ներկայացուցչություն և «իրենց վրա համարձակություն վերցրին իրենց կուսակցություն հայտարարելու»: Յեվ բայլշիկներն իրավացի էին, քանի վոր մենշևիկ-լիկվիդատորների նույն 1912 թվի ոգոստոսին Վիեննայում գումարած կոնֆերենցիան, վորին ներկա էին Բուլնգի, լատիշների, տրոցկիստների և վպերյոդովցիների ներկայացուցիչները և վորտեղ բոլոր այս խմբակները ընդդեմ բայլշիկների ստեղծեցին այսպես կոչված «ոգոստոսյան բլոկը», վերջացավ նրանով, վոր «բլոկի» մասնակիցները կովեցին միմյանց հետ, «բլոկը» շուտով քայքայվեց և վոչ մի ընդհանուր ամբողջական հետևանքի չհասավ:

1914 թվի իմպերիալիստական պատերազմը Ռուսաստանի սոցիալ-դեմոկրատիայի շարքերում նոր խմբավորումներ առաջ բերեց: Հիմնական խմբավորումները հետևյալներն էին:

1) Լենինյան բայլշիկներ—վորոնք քարոզում էին անողոք պայքար իմպերիալիստական պատերազմի դեմ, պահանջում էին իմպերիալիստական պատերազմը վերածել քաղաքացիական պատերազմի, «պարտվողականություն», այսինքն վճռականապես բացասաբար էին վերաբերվում դեպի ցարական կամ կապիտալիստական «հայրենիքի» պաշտպանության Լոգունգը:

2) «Նաշե Սլովոյի»*) խմբակը, վորտեղ միացած էին Տրոցկին և վպերյոդովցիների մի մասը. սրանք պայքարում էին բացարձակ սոցիալ-պաշտպանողականների դեմ, բայց միևնույն ժամանակ ունեյին մի շարք անհետևողականություններ և աջակողմյան թեքումներ, ինչպես, որինակ, «պարտվողականություն» բացասում, հույս ունեյին թե պրոլետարիատի՝ իրենց կառավարությունների վրա գործադրած «ճնշման» միջոցով հնարավոր է դեմոկրատական հաշտություն և չէին ցանկանում վերջնականապես խզել սոցիալ-պաշտպանողականների հետ:

3) Մենշևիկներ, վորոնք իրենց կոչում էին մենշևիկ-ինտերնացիոնալիստներ (խմբված էին Մարտովի և ուրիշների շուրջը) և թեև խոսքով պայքա-

*) «Նաշե Սլովո» (մեր խոսքը) թերթը հիմնվել էր Փարիզում 1915 թվի հունվարին: Սկզբում թերթին մասնակցում էր նաև մենշևիկների պարագլուխ Մարտովը, վոր 1915 թ. սեպտեմբերին հեռացավ թերթից:

բում ելին իմպերիալիզմի դեմ, բայց զործով, որգանապես կապված էին բացարձակ պաշտպանողականների հետ:

4) Մենչևիկ-պաշտպանողականներ, վորոնք բացարձակ կողմնակից էին պատերազմին, նացիոնալիստներ և շովինիստներ էին («Նաշե Դելո», «Նաշա Զարյա», Պլեխանովի «Պրիզիվ» թերթը և ուրիշներ): Բացի հիմնական այս խմբակներից, կային միջանկյալ և մի շարք անցողական խմբակներ:

Միակ կուռ խմբակը վորը սերտորեն կապված էր Ռուսաստանում գործող անլեզալ կազմակերպությունների հետ, վորը կառուցում և վերականգնում էր այդ կազմակերպությունները, դա Լենինյան-բայշևիկների խմբակն էր:

2. 1917 թ. փետրվարի 6 հեղափոխությունից հետո:— Լենինյան բայշևիկները փետրվարյան հեղափոխությունը դիմավորեցին խկապես վորպես կուսակցություն, վորն ուներ անլեզալ կազմակերպությունների ցանց, կենտրոնական կոմիտե և կենտրոնական որգան^{*)} մի շարք վորոշումներ, հաստատված Ռ. Ս. Դ. բանվորական կուսակցության արտասահմանյան սեկցիաների Բերն քաղաքում գումարված կոնֆերենցիայի կողմից (1915 թ. մարտ): Մյուս խմբակները վոչ մի նման բան չունեցին: 1917 թ. ապրիլի Համառոտ սա-

*) Լոնդոնի (V) համագումարից հետո 1908 թ. փետրվարին լույս տեսավ կուսակցության «Սոցիալ-Դեմոկրատ» կենտրոնական որգանի թռաջին համաքը: Բայշևիկները նրա հրատարակությունը շարունակեցին մինչև 1917 թ. հեղափոխությունը: 1917 թ. վի մարտից սկսեց հրատարակվել կենտրոնական կոմիտեի և Պետրոգրադի կոմիտեի որգանը՝ «Պրավդա»-ն:

կան կոնֆերենցիային, յերբ կուսակցությունն ուներ ընդամենը չերկու ամսից էլ պակաս լեզալ գոյություն ժամանակամիջոց, անդամների թիվը հասնում էր 80 000 ի, իսկ հուլիսի վերջին 200.000-ից անցել էր:

Հետզհետե, քանի սոցիալ պաշտպանողականները, մենչևիկներն ու սոցիալիստ-հեղափոխականները ավելի ու ավելի էլին խորանում դեպի ուսական միջադպին իմպերիալիստների պաշտպանների և նրանց աջակցողների խառատակ դերում, բայշևիկները դեպի իրենց էլին պրավում աչն խմբակներին, վորոնք առաջնորդում թեև դուրս էլին գալիս պաշտպանողականների դեմ, բայց միևնույն ժամանակ վճռականապես չեցին խզում իրանց կապերը նրանց հետ և չեցին միանում բայշևիկներին:

1913 թ. Պետերբուրգում ծագած «մեծ դուրսդոնցիների» կազմակերպությունը (Յուրենևի և ուրիշներ) 1917 թ. վին աճել էր և ուներ մոտ 4000 անդամ, իր շարքերում ուներ մի շարք ամինաաչքի ընկնող աշխատողներ, ի միջի այլոց նախկին «վալերյոզովյաներից» և «Նաշե Սլովոյի» կողմնակիցներից (Տրոցկի, Ուրիցկի, Լուսնաչարսկի, Մանուիլսկի և ուրիշներ):

Մենչևիկ-ինտերնացիոնալիստների ձախ թևը (Լարին) հանգել էր պաշտպանողականների հետ խզելու և բայշևիկների հետ միանալու անհրաժեշտություն մտքին:

Լենինյան կուսակցության ազդեցությունը տարածվում էր ես-երների ձախակողմյան մասի (ինտերնացիոնալիստական) և առաջին հերթին բանվորական

մասնակցութեան կողմէն ձախակողմյան ես-երես-
րի վրա*):

Մենշևիկ-ինտերնացիոնալիստները ԿՄ
համագումարը վողջունեց Լարինը, վորը շատ ճիշտ
կերպով նկատեց, թե «բայլշիկները կազմակերպու-
թյունն անկասկած հանդիսանում է Ռուսաստանի
պրոլետարիատի մեծամասնութեան ներկայացուցչու-
թյունը», Իսկ Պրեոբրաժինսկին, վորը առաջարկ մտ-
ցրեց համագումարն անվանել Ռ. Ս. Բ. Կուսակցու-
թյան ԿՄ համագումար, ուներ կատարյալ իրավունք
ասելու. «Մենք, պրոլետարիատի մեծամասնութեան
ներկայացուցիչներս իրավունք ունենք այս համագու-
մարն անվանելու կուսակցութեան համագումար և
վերականգնել համագումարների թվահամարը. վորը
կորցրել են մենշևիկները**):

II.

ՀԱՄԱՌԱՍՏԱՆԻ ԱՊՐԻԼՅԱՆ ԿՈՆՓԵՐԵՆՑԻՆԵՐԸ ՀԻՄՆԵԿԱՆ ՎՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

Ռուսաստանի Ս. Դ. Բ. կուսակցութեան բայլշի-
կները ապրիլյան համառուսական կոնֆերենցիայի

*) Պատերազմի սկզբից սոց.-հեղափոխականների կուսակցու-
թեան անցորդների հիմնական մասնան մի անգամից դարձավ
սոցիալ-պաշտպանողական: Կուսակցութեան պարագլուխ Չերնովի
շուրջը կազմակերպվեց մի խմբակ («Միսլ» և «Ժիզն» թերթերը),
վորը խոսքով հայտարարել էր իրան ինտերնացիոնալիստական
բայց գործով պաշտպանողական եր: Գոյութիւն ուներ նաև ձախ
ինտերնացիոնալիստական թիւը, վորից հետագայում արաջ յեկան
ձախ ես-երեսները:

**) ԿՄ համագումարի արձանագրութեաններէ:

նշանակութիւնը կայանում է նրանում, վոր կուսակ-
ցութեանը, հեղափոխութեան սկզբից, ընդամենը յեր-
կու ամսվա ընթացքում աճելով մինչև 80.000 կազ-
մակերպված անդամի, Լենինի ղեկավարութեամբ ըն-
դունեց պարզ ու վորոշ վճիռներ բոլոր կարևորա-
գույն հարցերի վերաբերյալ: Այս տեսակետից ապրիլ-
յան կոնֆերենցիան, վորն ընտրեց նաև Կենտրոնա-
կան Կոմիտե*), լիակատար իրավունքով պետք է հա-
վասարադոր համարել կուսակցութեան համագումարին:
Յեթե ապրիլյան կոնֆերենցիայի վորոշումները
վերածելու լինենք մի շարք հիմնական հարցերի**),
մոտավորապես կտանանք հետևյալը:

1 Միջազգային հեղափոխութեան պլանաչափ
զարգացման պայմանները:—Սոցիալիստական հեղա-
փոխութեան պայմանները զարգանում են անադին
արագութեամբ: Զանազան յերկրների բանվորների
միահամուռ հեղափոխական գործողութեանները մի-
այն կարող են յերաշխափորել համաշխարհային սոց-
իալիստական հեղափոխութեան առավելագույն պլանա-
չափ զարգացումն ու հնարավոր առավելագույն ճշգ-
րիտ հաջողութիւնը (բանաձև «ընթացիկ մոմենտի»
մասին):

2 Ռուսական հեղափոխութեան յեզ միջազգա-
յին հեղափոխութեան միջեզ յեղած փոխհարաբե-
րութիւնները:—Յեթե Ռուսաստանում բանվոր դասա-

*) Կ. Կ. ընտրվեց հետևյալ կազմով՝ Լենին, Զինովյե,
Ստալին, Կամենև, Միլյուտին. Նոգին, Սվերդլով Սմիլգա և Ֆիո-
դով:

**) Տեղի սղութեան պատճառով ապրիլյան կոնֆերենցիայի
բոլոր բանաձևերը այստեղ բերել չենք կարող:

կարգը վերցնի պետական իշխանությունը, ձեռնարկի մի շարք միջոցների՝ կապիտալիստների տնտեսական տիրապետությունը տապալելու և նրանց քաղաքական պես լիովին անջնաա դարձնելու, առաջարկի բոլոր ժողովուրդներին դեմոկրատական հաշտություն, դրանով լիակատար փոխադարձ հավատ կստեղծվի պատերազմող չեքկրներ թանվորների լիջև և անխուսափելի կերպով կստիպեն պրոլետարիատին ապստամբվել իրենց կառավարութունների դեմ, յեթե այս վերջինները չհամաձայնվեն հաշտություն կնքել (բանաձև «պատերազմի» մասին):

3. 1917 թ. ռուսական հեղափոխության բընույթը:—Հետամնաց Ռուսաստանում, մանր-բուրժուական գյուղացիական շրջապատում, պրոլետարիատը չի կարող նպատակ դնել անմիջական սոցիալիստական վերափոխությունը, բայց բացարձակապես բուրժուազիայի կողմն անցնելով, պրոլետարիատը դրանով կհրաժարվի ժողովրդին բացատրելուց, վոր անհրաժեշտ և դիմել մի շարք գործնականապես հասունացած քայլերի՝ դեպի սոցիալիզմը (բանաձև «ընթացիկ մոմենտի» մասին):

4. Գործնականապես հասունացած քայլեր դեպի սոցիալիզմը:—Հողի ազգայնացումը, պետական վերահսկողություն (կոնտրոլ) բանկերի, ապահովագրական հիմնարկների և կապիտալիստական խոշորագույն սինդիկատների վերաբերմամբ, բոլոր բանկերի միացումը մեկ կենտրոնական բանկում, ավելի արդարացի պրոգրեսսիվ տուրգադրում յիկամուտների և գույքի, խորհուրդների կ'դմից ընդհանուր աշխատավորական պարհակի կիրառում (բանաձևեր «ընթացիկ

մոմենտի», «ագրարային հարցի» և «խորհուրդների» մասին):

5. Ռուսական հեղափոխության չեկրորդ ետապը:—Ռուսական հեղափոխության չեկրորդ ետապը պետք և պետական իշխանությունը հանձնի խորհուրդներին կամ ժողովրդի մեծամասնության կամքը արտահայտող ուրիշ որգանների (տեղական ինքնավարության որգաններ, հիմնադիր ժողով և այլն): Դեմոկրատական պրոլետարական—գյուղացիական հանրակրատական պրոլետարական—գյուղացիական հանրապետություն: (Բանաձևեր «խորհուրդների», «դեպի ժամանակավոր կառավարությունը վերաբերմունքի», «կուսակցության ծրագրի» մասին):

6. Ռուսական հեղափոխության չեկրորդ ետապի նախապատրաստումը:—ա) Տեական նախապատրաստական աշխատանք պրոլետարական դասակարգային գիտակցության պարզեցման և քաղաքի ու գյուղական պրոլետարներին միացնելու՝ ընդդեմ մաքուր թուրքուազիայի տատանումների: բ) Աշխատանք խորհուրդների ներսում, նրանց ուժերի ամրացում, նրանց ներսում կուսակցական ինտերնացիոնալիստական պրոլետարական խմբակների համախմբում, խորհուրդների վերընտրություն: գ) Ինքնավար զործողություններ տեղերում՝ (ազատությունների իրականացում, հակահեղափոխական իշխանությունների փոփոխում, կոնտրոլ արտադրության վրա և այլն) հեղափոխության նվաճումները անհապաղ ամրացնելու և լայնացնելու նպատակով: Այդ գործողությունները հնարավոր են միայն տեղական ազգաբնակչության մեծամասնության կողմնակցությունը հիմնավորապես գրավելու պայմանով: դ) Քանի վոր բուրժուազիան

1917 թ. ապրիլյան որերին փորձ արեց գնդակահարելու բանվորներին—անհրաժեշտ է կազմակերպել պրոլետարիատին զինելու գործը, ամենասերտ կապ հաստատել հեղափոխական բանակի հետ, հրաժարվել ժամանակավոր կառավարությունը հավատալու քաղաքականությունից (բանաձևեր «գեպի ժաման. կառավ. վերաբերմունքի», «խորհուրդների», «ընթացիկ մոմենտի» և «ազրար հարցի» մասին):

Շ. Իճյով է վորո՞ւմ ուսակա՞ն հեղափոխության վախճանը:—Յեթե Յեվրոպայում սկսվող պրոլետարական հեղափոխությունը չի գործի Ռուսաստանի վրա իր անմիջական կարող ազդեցությունը—այն ժամանակ ուսական հեղափոխության վիճակն ու վախճանը կախված են նրանից, թե կհաջողվի արդյոք քաղաքի պրոլետարիատին իր յետևից տանել նաև գյուղական պրոլետարիատին ու նրան միացնել գյուղի կիսապրոլետարական մասսաներին, թե այդ մասսան կգնա հակահեղափոխության կողմնակից գյուղական բուրժուազիայի յետևից (բանաձև «ազրար. հարցի» մասին):

Այսպիսով ապրիլյան կոնֆերենցիան ուղղակի չէր դնում ժամանակավոր կառավարությունը տապալելու նպատակով ապստամբվելու կամ ապստամբության համար պատրաստվելու հարցը: Գոյություն ունեւր դեռևս յեկիեխանութուն (կառավարությունը և խորհուրդները), դրությունն անկայուն էր, իշխանությունը խաղաղ կերպով խորհուրդներին անցնելու հնարավորությունը դեռևս վերացած չէր:

Անհրաժեշտ է մյուս կողմից ուշադրության առնել, վոր կոնֆերենցիան գտնում էր, վոր անհրաժեշտ

է և հնարավոր է իշխանություն անցնումը վոչ անպայման միայն խորհուրդներին: Թվում էին նաև որ իշ կազմակերպություններ (որինակ հիմնադիր ժողով) այն դեպքում, յեթե նրանք իսկապես ընդունակ կլինեին արտահայտելու ժողովրդի մեծամասնության կամքը (գործնական ազիտացիայի միջոցին լայն մասսաների մեջ բացառիկ նշանակություն ստացավ «ամբողջ իշխանությունը խորհուրդներին» լոզունգը, իսկ թե ինչու ապրիլին խոսվում էր նաև «այլ» որգանների մասին, ավելի հարմար է այդ հարցը քննել հետագայում*):

Վերջապես ուսական հեղափոխության վախճանը չէր կապվում բացառապես Արևմուտքի հեղափոխության հնարավորության հետ: Այս վերջինի զարգացումը կախված էր նրանից, թե Ռուսաստանում հեղափոխական դասակարգը կկանգնի արդյոք իշխանություն գլուխ և իշխանությունը պահել իր ձեռքում: Ուրիշ խոսքով—ընդունակ կլինի արդյոք քաղաքի պրոլետարիատը իր յետևից տանելու գյուղական պրոլետարական և կիսապրոլետարական տարրերին՝ ընդդեմ հակահեղափոխության կողմնակից գյուղական բուրժուազիայի:

III

ԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՐԵՐՈՒՄ ԸՊՐԻՅԵՆ ԿՈՆՓԵՐԵՆՑԻԱՆ
ՅԵՎ VI ՀԵՄԵԳՈՐԴՆԵՐԻ ՄԻՋԵՆԿՅԵԼ ՇՐՋՆՈՒՄ

1917 թ. ապրիլի վերջից մինչև հուլիսի վերջը Ռուսաստանն ապրեց մի շարք խոշորագույն դեպքեր:

* Տես ինսյիրորդ գլուխը:

նում եր «սոցիալիստներին» իրենց մարտերու հարձակման անհաջողութեան հետեանքները և միևնույն ժամանակ մշակում եր «միատեղ» գործելու մի ամբողջ շարք պայմաններ, ավելի ու ավելի մղելով «սոցիալիստներին» դեպի հակահեղափոխութեան ուղին:

6. 1917 թվի հուլիսի 3-5-ը. — Պետրոգրադի բանվորները, վոր հեղափոխութեան սկզբի որերին իրենց մեծամասնութեամբ գնում էին ետերների ու մենշևիկների յետևից, շատ արագ կերպով սկսեցին կորցնել իրենց հավատը ինչպես դեպի կոալիցիան, նույնպես և դեպի սոցիալիստները:

Թալանչիական պատերազմը վերանորոգելու հետ միասին, կառավարութեան անգործութեանից, թանգութեանից, փրկումից և ֆրոնտում սկսած հարձակումից գաղաղած ժողովրդական մասսաների կատաղութունը ավելի ու ավելի աճում եր: Այդ դժգոհութունը տարերային կերպով դուրս ժալթեց հուլիսյան որերին: Բուրժուական միջոցներ*) ձեռք առավ Պետրոգրադի բանվորներին ժամանակից առաջ կռիւ դուրս բերելու: Հուլիսյան շարժումը, լինելով ժողովրդական մասսաների կողմից վերջին փորձ՝ ցույցի միջոցով ստիպելու խորհուրդներին իշխանութունը վերցնել, ամեն բոլոր կարող եր վերածվել խիստական ապստամբութեան: Բայց այդ ապստամբութեանը կլինե

*) Հորածանք բայլեիկների դեմ, (հակահեղափոխական կազմակերպութեանները աճում, հակահեղափոխական խմբերի զինված ցույցեր, Պետրոգրադից հեղափոխական զորազնդերը հեռացնելու փորձեր, Պուշկովյան գործարանի բանվորների անտեսական պահանջները բավարարելու միջոց և այլն:

անկազմակերպ և վոր գլխավորն ե վաղաժամ, քանի վոր նրան կողմնակից չեյին լինի ֆրոնտը, գլուղացիութեանն ու տեղերը: Բայլեիկները կարողացան խանդարել Պետրոգրադի արյունահեղութունը և սկսվող անկազմակերպ ապստամբութեանը վերածեցին կազմակերպված ցույցի:

7. Հեհուլիսի 6 հակահեղափոխութեանը.

Հուլիսյան դեպքերից հետո սահմանվում ե զինվորական խմբակի ղեկաւորութեամբ: Պետրոգրադը խաղաղացվում ե ֆրոնտից կանչված զորքերի ոգնութեամբ: Բանվորներն ու հուլիսի ցույցին մասնակցող զորագնդերը զինաթափված են:

Լենինը և Զինովիեվը մեղադրվում են հոգուտ գերմանիայի լրտեսութեան մեջ և հրաման ե տրված նրանց ձերբակալելու*): Փակվում են բայլեիկյան թերթերը և տակն ու վրա ե արվում «Պրավդա»-ի տպարանը: Զերբակալվում են Ե. Լ. Լուսնաչարսկին, Կամենսկը, Տրոցկին, հարյուրավոր աշխատողներ Պետրոգրադում և հազարավոր գավառներում: Ինքնադատաստաններ փողոցներում: Բայց և միևնույն ժամանակ հուլիսյան դեպքերից հետո պարզվում ե, վոր հակահեղափոխութեան ուժերը անբավարար են Պետրոգրադի բանվորներին և բայլեիկներին լիովին քայքայելու համար: Հուլիսյան որերի ճնշումներից հետո բանվորները շատ արագ կերպով իրենք իրենց ժողովում են: Հավասարապես չի հաջողվում ստիպել բայլեիկներին վերջնականապես ընդհատակյա աշխատանքի անցնել:

*) Ինչպես հայտնի ե, ընդհանրապես Զինովիեվը արտաքին ված էին թաղանթի:

IV.

ԿՈՒՍԱԿԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ VI ՀԱՄԱԿԱՅԱԿԱՆ

1. Կուսակցության անգամների աճումը — Ապրիլի կոնֆերենցիայից հետո յերեք ամսվա ընթացքում կազմակերպությունների քանակը կրկնապատկվել էր, իսկ անդամների թիվը յերկու և կես անգամ ավելացել էր*): Ամենախոշոր կազմակերպություններն էլ են Պետրոգրադ՝ մոտ 40.000 Մոսկվա՝ 15.000 Իվանովովո-Վոզնեսենսկ՝ 5.400 և այլն: Առանձին կազմակերպությունների աճումը այդ 3 ամսվա ընթացքում — Պետրոգրադը 16.000-ից հասել էր 36.000-ի, Մոսկվան՝ 7.000-ից — 15.000-ի, Մոսկվայի շրջանը՝ 8.000-ից — 42.000-ի, Ուրալը՝ 15.500-ից հասել էր 22.000-ի:

2. Եսերների ու մեմբերների համեմատական ուժերն յեվ ազդեցությունը. — Պետրոգրադում մենչևիկներն ունեյին մոտ 8.000 անդամ**), Մոսկվայում՝ հսկայական 5.000 անդամ, իսկ մենչևիկները 4,00 անդամ, Մոսկվայի շրջանում հսկայական 14,000 անդամ: Եսերների և մենչևիկների ազդեցությունը անհշան էր Դոնի շրջանում, թույլ էր Միջին Միքիբիայում, բայց ուժեղ էր Ուրալում և Անդրկովկասում: Խոշոր կազմակերպություններ կային կենտրոնական Ռուսաստանում: Եսերո-մենչևիկյան ազդեցությունը առանձնապես ուժեղ էր զինվորական մասնաժողովների վրա:

*) Համագումարին ներկայացված էին 177.000 կուս. անդամներ, բայց մի շարք պատգամավորներ չէին կարողացել համագումար դառնալ:

**) Եսերներն ավելի ունեյին, բայց նրանց մոտ կային «ով առևտ, բայց բանվորներից»:

3. Կուսակցական առիտանքը բալկանյան կազմակերպությունների մեջ. — Հիմնական թերություններն էին. խոշոր թափ պահանջող աշխատանքի համապատասխան կուսակցական ուժերի բացակայություն: Այստեղից ծագում էր — հեռացող ինտելիգենտների փոխարեն բանվորներից կուսակցական աշխատավորների նոր կազմեր պատրաստելու ծայրահեղ անհրաժեշտությունը: Թերթերի ու հանդեսների տիրաժը փոքր էր (ընդամեն 41 թերթ, վորոնց ամենորյա տիրաժը հասնում էր 320 հազարի, իսկ հուլիսյան դեպքերից հետո այդ ել կիսով չափ պակասեց*): Նոր աշխատողներ, կազմակերպիչներ և ազդեցություններ պատրաստելու համար դասընթացների բացումը նոր նոր էր սկսվում տեղերում: Կուսակցության ֆինանսները նվազ էին, մուծումները թույլ: Շատ դժվար էր տեղերում դրամ գտնել սեփական տպարաններ կազմակերպելու համար:

4. Կուսակցությունը յեվ բանվոր դասակարգը. — Պետրոգրադում բալկանյանները համարյա ամբողջովին տիրապետել էին բանվոր դասակարգին: Մոսկվայում բանվորական մասնաժողովների համակրությունը բալկանյանների կողմն էր: Դոնի ավազանում գերակշռող ազդեցությունը բալկանյան էր: Թույլ էր Ուրալում և Վոլգայի շրջանում (այստեղ բալկանյաններն ուժեղ էին միայն պրոլետարական կենտրոններում): Անդրկովկասում բանվորները գնում էին մենչևիկների չեռերից:

*) Կառավարական հալածանքների հետևանքով, փակվել էր նույնիսկ կենտկոմի օրգանը՝ «Պրավդա»-ն:

5. Կուսակցութիւնը յեզ գիճվորակաց մասնաճիւղերը.— Ռուս. Ս. Դեմ. Բանդ. կուսակցութեան (բայշէկիկներէ) համառուական գիւնվորական կազմակերպութիւնը հունիսի կեսերին իր շարքերում հաշվում եր 26.000 կազմակերպված անդամ: Բայշէկիկներին ազդեցութիւնը բացառիկ չափով խոշոր եր Պետրոգրադում, Կրոնշտադում և 12-րդ բանակի լատիշական բաժնիներում: Վաս եր Արևմտյան Ֆրոնտում, Ֆինլանդիայում և Ուրալում: Ռուսիական Ֆրոնտում թեև ախրում եր տարերային բայշէկիկյան տրամադրութիւն, բայց հնարավոր եր լինում բանաձեւեր ընդունել ընդդէմ «պրոլետարի-բայշէկիկներին»:

Ընդհանրապես պատկերը խայտաբղետ եր, վորտեղից և առաջ եր գալիս գիւնվորական մասսաների մեջ խոշոր աշխատանք տանելու անհրաժեշտութիւնը:

6. Կուսակցութիւնը յեզ գյուղացիութիւնը.— Այստեղ, ընդհակառակը, բավական միատարր եր պատկերը.— կուսակցութեան կապը գյուղացիութեան հետ շատ թույլ եր և բայշէկիկյան ազդեցութիւնը գյուղացիական մասսաների վրա լիովին անբավարար: Համարյա թե բացառութիւն ելին կազմում կուսակցութեան հաջող աշխատանքը Մինսկի նահանգի բաժնիներին մեջ և Միջին Միւրիւրիայի մի շարք գյուղական սոց. դեմոկրատական կազմակերպութիւնները: Շատ տեղերում դեռ «բայշէկիկ» խոսքը գյուղացիներին վախեցնում եր, իսկ գյուղացիներին մեջ աշխատողներ չկային:

7. Կուսակցութիւնը յեզ յեռիստաւրգական միութիւններն ու աշխատավորուհիներն կազմակերպութիւնները.— Պետրոգրադում յերիտասարդական միութիւնները իր շարքերում հաշվում եր 50.000 անդամ, բայց ընդհանուր առմամբ, բանվոր յերիտասարդութեան տարերային շարժմանը կուսակցութիւնը մոտեցավ միմիայն V համագումարում: Թույլ ելին նույնպես աշխատավորուհիներին կազմակերպութիւնները:

8. Կուսակցութիւնը յեզ խորհուրդները.— Այն միջոցին, յերը Կրոնշտադում, Միջին Միւրիւրիայում, Մոսկվայի շրջանում, Մոսկվայի քաղաքային տասը շրջաններից վեց շրջանում ու միքանի ալ տեղերում ամբողջապես իրականացած եր խորհուրդների իշխանութիւնը, Պետրոգրադում բայշէկիկները նվաճել ելին միմիայն խորհրդի բանվորական սեկցիան, Մոսկվայում՝ ընդհանուր քաղաքային միութեան մեջ բայշէկիկները փոքրամասնութիւն ելին կազմում, Ֆինլանդիայում, Պովոլժիայում և Դոնի շրջանում խորհուրդները հսկերների ու մենշէկիկների ձեռքին ելին: Միքանի տեղերում խորհուրդները չունեյին իրենց նախկին ազդեցութիւնը բանվորական մասսաների վրա և կորցրել ելին իրենց հեղինակութիւնը:

9. Կուսակցութիւնը յեզ պրոֆմիութիւններն ու գործարկումները — Այստեղ բայշէկիկյան ազդեցութեան գերիշխանութեան միատարր պատկերն եւ ասենուրեք. մի շարք վայրերում բանվորները իրենց կոնտրոլին են յենթարկում գործարանները: Պետրոգրադի և Մոսկվայի գործարկումների կոնֆերենցիայում բայշէկիկները մեծամասնութիւն են կազմում և առանձին հաջողութեամբ ընդունվում եւ բանվորական կոնտրոլի հաստատելու առաջարկը:

10. Կուսակցութիւնը յեզ Մուհիցիպալ կամպանիան.— Քաղաքային ինքնավարութիւններում բայշէկիկները իր շարքերում հաշվում եր 50.000 անդամ, բայց ընդհանուր առմամբ, բանվոր յերիտասարդութեան տարերային շարժմանը կուսակցութիւնը մոտեցավ միմիայն V համագումարում: Թույլ ելին նույնպես աշխատավորուհիներին կազմակերպութիւնները:

վիճակները նվաճել էյին ձայներէ 12-ից մինչև 20 0/0 և յերբեմն նույնիսկ ամբողջ բայտնական ինքնավարութիւններ (որ. Վիբորգի բայտն Պետրոգրադում) Բալլէիկներին ազդեցութիւնը այստեղ աճում է, բայց մնայուն մեծամասնութիւնը այնուամենայնիւ պատկանում է եսերներին ու մենչեիկներին:

II. Հուլիսի 6 գեպքերը յեզ Երանցից հետո.—Մի քանի տեղերում (Մոսկվա, Կրասնոյարսկ) կազմակերպվելիք բանվորական կամ բանվորա-դինվորական ցույցեր: Վորպես կանոն՝ վորոշ շփոթութիւններից ու տատանումներից հետո, նորից սկսվում է աճել կազմակերպութիւնների անդամների թիվը և նույնիսկ մի քանի տեղերում եսեր բանվորները անցնում են բալլէիկների կողմը:

Ընդհանրապես տեղերից ստացված տեղեկութիւնները վկայում են բանվորական մասսաների տրամադրութեան վրէժի անկման, այլ ընդհակառակը նշում են նոր վերելք:

V.

ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐՆ ԵՐԱՅԵՐԳԸ ՅԵՎ ԿԵՐԵՎՈՐԵՎՈՐՑՆ ՀԱՐՑԵՐ. ԿԵՆՏՐԱՐՆ ՀԱՅԿԵՏՎՈՐԹՅՈՒՆԸ. ԸՆԿ. ԸՆԿ. ԼԵՆԻՆԻ ՅԵՎ ԶԻՆՈՎՅԵՎԻ ՆԵՐԿԵՆՆԵԼՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

6-րդ համագումարն աշխատում էր կիսալեզակ դրութեան մեջ: Աշխատանքի պայմաններն այնպես էին, վոր համագումարը ստիպված էր իր նիստերի տեղերը հաճախ փոփոխել: Նախնական որակարգը ընդունված էր 12 կետից. 1) կազմակերպիչ բյուրոյի ղեկուցումը, 2) ՌՄԴԲԿ Կենտկոմի ղեկուցումը, 3) հաշ-

վիտութիւններ տեղերից, 4) ընթացիկ մոմենտ—պատերազմը և միջազգային դրութիւնը, քաղաքական և տնտեսական դրութիւնը, 5) ծրագրի վերանայումը, 6) կազմակերպչական հարցեր, 7) Հիմնադիր ժողովի ընտրութիւնները, 8) Ինտերնացիոնալ 9) կուսակցութեան միացումը, 10) պրոֆեսսիոնալ շարժումը, 11) ընտրութիւններ, 12) զանազան:

Համագումարը քննութեան յենթարկեց և վորոշումներ ընդունեց համարյա բոլոր հարցերի առթիւ:

Բաց նրանցից վճիռը կենտրոնական հարց դարձավ, յերկար վիճաբանութիւնների առթիւ տվեց ու ամենից շատ զբաղեցրեց համագումարին: Անշուշտ ընկ Ստալինի ղեկուցումը՝ քաղաքական դրութեան մասին, վորովհետև այստեղ հարց էր դրվում տակտիկական լոզունգի փոփոխութեան մասին՝ պաւսմուքյան այն հանկարծական օրջադարձի միջոցին, վորը կապված էր Պետրոգրադի հուլիսյան ղեպքերի հետ: Այս գեկուցման հետ միասին հիմնական դարձան նաև «ընթացիկ մոմենտը և պատերազմը» (զեկ. ընկ. Բուխարին) և «տնտեսական դրութիւնը» (զեկ ընկ. Միլյուտին) ղեկուցումներն ու նրանց առթիւ ընդունված բանաձևերը:

Նախ քան այս հարցերի քննութեան անցնելը, համագումարը վորոշում ընդունեց կենտրոնական կոմիտեյի հաշվետվութեան մասին և վճեց, վոր ընկ. Լենինն ու Զինովիվը չպետք է ներկայանան իշխանութեանը*):

*) Բացի այդ համագումարը լսեց, ճիշտ է զանազան նիստերում, քսան ղեկուցում տեղերից և Բազիլի Ժողովմանական «Հումմեթ» կազմակերպութեան ղեկուցումը:

Կենտկոմի քաղաքական հաշվետվութեան մեջ (մեջ բերած են սկիզբը)։ ընկ. Ստալինը իր չեղարկած մասին խոսքի ընկ. Ստալինը մատնանշեց, վոր բուրժուազիայի կազմակերպվելը և նրա նախապատրաստութիւնները դուրս գալու հեղափոխութեան դեմ, ծագում են հետաքննարկման արդեն կատարված տեյալ փաստից. ուստիան հեղափոխութեան իր գաղափարները ընթացում սկսել է ընդունել սոցիալիստական բանվորական հեղափոխութեան բնույթը։ Սակայն մինչև բուրժուազիայի բացարձակ հրապարակ գալը կուսակցութիւնը չի առաջադրել իշխանութիւնը գրավելու հարցը։ «Խորհուրդների նվաճումը վերընտրութիւնների միջոցով» լուրջագործ համապատասխանում էլ ուստիան հեղափոխութեան խաղաղ շրջանին, վոր վերջավորութիւնը սկսվում է արդեն հունիսին, յետ բուրժուազիայի և «սոցիալիստները» պատրաստվում են ֆրոնտում հարձակումն սկսելու։ Կենտկոմի համար հունիսի 9-ից և 18-ից հետո պարզ էր բուրժուազիայի ձգտումը՝ ստիպելու բանվոր դասակարգին դուրս գալու վաղաժամ կռիւի։ Ինքը Կենտկոմն աշխատում էր սպասել մինչև ֆրոնտում սկսած հարձակումը վերջնականապէս կտապալվի, բայց, քանի վոր չհաջողվեց պահել մասսաների տարերային լեւոյթը հուլիսին, կուսակցութիւնն իր պարտքը համարեց խառնվել շարժմանը, քիչ մասսաների հետ և կանխել արշունհեղութիւնը։

Վիճաբանութիւններին միջոցին լսվում էին մեղադրանքներ կենտկոմի հասցեյին, թե նա՝ յետլուծ կատարել և առանց գաղառների կարծիքը հարցնելու, վոր կենտկոմը նկատի չէ առել միմիայն Պետրոգրադի պայմանները, վոր անհաջողութիւնը հետևանք է նրա, վոր «Պետրոգրադը չեղոքացել է տեղերից» (Պրե-

մեջ առարկում էր, վոր չեթե կենտկոմը դիմեր «տեղերին հարցնելու» միջոցին, այն ժամանակ նա իր փաստերի մասին միայն, պիտի քաջ գար նրանց հետեւից և չէր լինի այլևս Կենտկոմ, վորպէս այդպիսին։ տեղերից կտրված լինելու հանդիմանութիւնը հիմքից դուրի չէ, բայց Պետրոգրադումն է այժմ դարձնվում քաղաքականութիւնը և այստեղ է հեղափոխութեան կենտրոնը։ Խոսել կուսակցութեան անհաջողութեան մասին հուլիսյան որերին չի կարելի, հեղափոխութեան անհաջողութիւնը բացատրվում է մանր-բուրժուական սոցիալիստների դավաճանութեամբ և ընդհանուր ֆրոնտի ձեղքումով։

Կենտկոմի հասցեյին մեղադրանքներ այն մասին, վոր նա ըստ ելութեան հանդիսանում էր Պետերբուրգի կոմիտե, թույլ էր աշխատում գաղառների համար, ներանց հետ քիչ է կապված—լսվում էին նաև կենտկոմի կազմակերպչական հաշվետվութիւնը քննելիս։ Զեկուցողն էր Սվերդլովը, վորը շատ հեշտութեամբ հետ մղեց այդ բոլոր մեղադրանքները, իսկ համագումարն իր բոլոր ձայներով, հինգ հոգու ձեռնպահութեամբ, իր մերկորդ նիստում հավանութիւն տվեց Կենտկոմի հաշվետվութեանը Ռ. Ս.-Դ. Բ. կուսակցութեան քաղաքական գործունեութեան և բանվոր դասակարգի քաղաքական լեւոյթների ղեկավարման գործում*)։

Ընկ. Ստալինի առաջարկութեամբ ընտրվեց հանձնաժողով, վորին հանձնարարվեց կազմել մասն-

*) Համագումարի արձանագրութիւններից։

Ֆեստ՝ ուղղված ազգաբնակչությանը և կոչ՝ Արեւմտ-
յան Յեվրոպայի բանվորներին ու զինվորներին: Սա-
կայն համագումարը ժամանակ չունեցաւ կազմելու
այդ գոկումենտները և նրա հանձնարարութեամբ
կենտրոնը հրապարակեց հետագայում միայն Ռուսաս-
տանի բոլոր աշխատավորներին, բոլոր բանվորներին
զինվորներին և գյուղացիներին ուղղված կուսակցու-
թեան մանիֆեստը:

Ընկ. Ընկ. Լենինի և Զինովիւսի ներկայանալու
առթիւ համագումարը միանգամայն համաձայնեց
նրանց դիտավորութեան հետ՝ չհպատակել ժամանա-
կավոր կառավարութեան հրամանին նրանց ձերբակա-
լելու մասին, քանի վոր «ներկա մոմենտում Ռուսաս-
տանում ճշմարիտ դատավարութեան վոչ մի չերաշ-
խիք չկա» (հուլիսի 15-ին Ընկ. Ընկ. Լենինն ու Զի-
նովիւսը հրապարակեցին իրանց «նամակն ընկերներին
ուղղված»): Համագումարի և վոչ մի պատգամավոր
չհայտարարեց թե Ընկ. Լենինն ու Զինովիւսը ոխալ են
վարվել խուսափելով բանտարկութենից: Բայց Ըն-
կերները մի մասը (Վոլոդարսկի, Բեզրարտտի, Լաշկիշ)
հարցը սխալ ելին դնում, չեր հայտարարում ելին, թե
Լենինի պրոցեսսով կուսակցութեանը պետք է ճակա-
տամարտ տա հակահեղափոխութեանը, վոր Ընկ. Լե-
նինին ու Զինովիւսին կտրելի չե թուլատրել հանձն-
վելու իշխանութեան ձեռքն անձական լիակատար ա-
պստովութեան, դոնրաց դատավարութեան, չերդվալ-
ների դատարանով դատելու և այլն պայմանով միայն:
Ընկ. Բախտինը բոլորովին ճիշտ կերպով նկատում
էր, վոր չեթե հեղափոխութեան հետեանքը լինելու
չե «մի ինչ վոր թշվառ մեղանական հանրապետու-

թեան», ապա ազնիւ դատարանի մասին վոչ մի խոսք
լինել չի կարող: Իսկ չեթե հեղափոխակի խորհուրդնե-
րի հանրապետութեանը, ապա ինքն ըստ ինքեան վե-
րանում է դատաստանի հարցը:

VI

ԶԵԿՈՒՅՈՒՄ ՅԵՎ ԲԵՆԵՉԵՎ ԸՆԹԵՑԻՎ ՄԷՄԵՆՏԻ ՅԵՎ ՊԵՏԵՐԵՉՄԻ ՄԷՄԵՆՏ

Ընկ. Բախտինի ղեկուցման կենտրոնական միտ-
քըն այն էր, վոր եսերները ու մեղադրողները կողմնակ-
ցութեանն ուսակաւ և միջազգային բոլոր լազիւին
և նրանց միատեղ չեղելով ընդդէմ ուսակաւ հեղա-
փոխութեան, բղխում են գլուղացու բնութեանից,
վորպէս սեփականատեր, գլուղացին չի կարող միջա-
զային տեսակետի վրա կանգնել, իսկ կանգնելով
պաշտպանողական տեսակետի վրա, նա անխուսափելի
կերպով պետք է բլով կազմի ուսակաւ և միջազգա-
յին իմպերիալիզմի հետ:

Այդ բլովը նշանակում է, վոր Ռուսաստանը,
վորպէս հեղափոխութեան հնոց ժամանակավորապէս
դադարել է գոյութեան ունենալուց:

Սակայն հակահեղափոխութեան հեղթութեանը
Ռուսաստանում ժամանակավոր է, քանի վոր գլու-
ղացին դեռ հոգ չի ստացիլ և նրա դաշինքն իմ-
պերիալիստների հետ անխուսափելի կերպով պետք է
լազիւի Համաշխարհային մատարով պատերազմի շա-
րունակութեանը խորացնում է համաշխարհային հե-
ղափոխութեան ծագման ու նրա պարզացման պալ-

մանները: Ստեղծված դրությունից դուրս գալու միայն լքը համաշխարհային սոցիալիստական հեղափոխությունն է: Բայց, այն դեպքում, յեթե բանվորա գյուղացիական հեղափոխությունը Ռուսաստանում հաղթի նախ քան հեղափոխությունը կրոնկվի Արևմուտքում, այն ժամանակ մենք ստիպված պիտք ե լինենք հեղափոխական պատերազմ վարել, հարձակողական կամ պաշտպանողական պատերազմ և այդ պատերազմով վառել համաշխարհային սոցիալիստական հեղափոխության հրդեհը:

Զեկուցման մեջ չեմ հիշվում գյուղացիության դանազան խավերի, այսինքն նրա վերին և ստորին շերտերի մասին: Ընկ. Ոսինսկին վիճաբանություններով միջոցին կասկած հայտնեց այն մասին, թե վորքան ճիշտ է, վոր գյուղացին սեփականատեր լինելով անպայման հակված պիտի լինի պաշտպանողական տեսակետին: Ընկ. Բուխարինը սրան անմիջապես պատասխանեց, վոր ռուսական հեղափոխության վերջին ետապում գյուղացիության չքավորագույն շերտերը բանվոր գասակարգի դաշնակիցները կլինեն: Այնուհետև այն միտքը, թե Ռուսաստանը հուլիսի 4-ից հետո ժամանակավորապես դադարել է վորպես հեղափոխության հնոց գոյութուն ունենալուց ստիպեց վիճաբանություններին դուրս գալ ընկ. ընկ. Սմիլգային և Խարիտոնովին, վորոնք զեկուցումից այն տպավորությունն ելին ստացել, թե ռուսական հեղափոխության վրա խաչ է դրվում և մնում է միմիայն համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխության հնարավորությունը:

Առանձին հանձնաժողովում մշակելուց հետո այս

առթիվ ընդունած բանաձևը ճշտեց զեկուցման առանձին տեղերը, և վերջնականապես ու լիովին ճշգրիտ ձևակերպեց թե շարունակվող իմպերիալիստական պատերազմի բնույթը և թե պրոլետարիատի կուսակցության առաջ դրված խնդիրները Ռուսաստանում (բանաձևն ընդունվեց ոգոստոսի 2-ի յերեկոյան նիստում միաձայն):

Բանաձևը հաստատում էր, թե քանի վոր պատերազմին սկսել են մասնակցել նոր չերկիրներ և վորովհետև բուրժուազիան աշխատելու չէ պարբերել հասունացող պրոլետարական հեղափոխության դեմ, ապա նա անխուսափելիորեն պիտք է աշխատի տեական դարձնել պատերազմը: Այնքան, վորքան ռուսական հեղափոխությունը սպառնում է պատերազմի և իմպերիալիզմի դեմ մղած պայքարին մասնակից անել նաև մյուս յերկրների պրոլետարական մասսաներին, համաշխարհային բուրժուազիան հարձակումն սկսելով ճակատում, դրանով իսկ ուզեց հարձակման դիմել ընդդեմ ռուսական հեղափոխության, իսկ մանր բուրժուազիայի և գյուղացիության վերին շերտերը, ներանց հետ միասին նաև բանվորների մանր-բուրժուական իլլուզիաներից չազատված մասը գերի ընկան իմպերիալիստական խոշոր բուրժուազիային:

Բանաձևն այնուհետև նշում էր, վոր պատերազմի շարունակությունն անխուսափելիորեն ստեղծելու չէ պայմաններ պրոլետարական հեղափոխության ծագման համար և վոր միայն մասսաների հեղափոխական պայքարը—միջազգային պրոլետարիատի հեղափոխությունը—կարող է բերել դեմոկրատական հաշտության: Իշխանության գրավումը միջազգային

պրոլետարիատի կողմից, իսկ Ռուսաստանում բան-
վորները և չքավոր գյուղացիութան կողմից—ահա
միակ միջոցը պատերազմին վերջ տալու հոգուտ ժո-
ղովրդական մասսաների: Այն չերկիրը, վորն առաջինը
կիրազործի պրոլետարները և կիսապրոլետարների դիկ-
տատուրան, պետք է ամեն տեսակ ոգնութուն (մի-
ջև իսկ զինված ոգնութուն) հասցնի ուրիշ չերկրների
պաշարող պրոլետարիատին:

Բանաձևը մատնանշում էր, վոր այսպիսի խնդիր
կարող է զրվել Ռուսաստանի առաջ, յեթե, վոր ռուս
հավանական է, ռուսական հեղափոխության նոր, ան-
խուսափելի վերելքը բանվորների և չքավոր գյուղա-
ցիների ձեռքը հանձնի իշխանութունը ավելի առաջ,
քան հեղափոխութունը կծագի Արևմուտքում:

VII

ՉԵԿՈՒՑՈՒՄ ՅԵՎ ԲԵՆԵՉԵՎ ՔԵՂԵՔԵԼԵՆ ԿՐՈՒԹԵԼՆ ՄԵՍԻՆ

Պատերազմի և ընթացիկ մոմենտի մասին բա-
նաձևը ռուս հնարավոր եր համարում, վոր Ռուսաստա-
նում բանվոր դասակարգը և չքավոր գյուղացի-
ները պետական իշխանութունը կնվաճեն ավելի ա-
ռաջ, քան հեղափոխութունը կբռնկվի Արևմուտքում:
Բանաձևը այդ հնարավորութունը կապում էր ռու-
սական հեղափոխության նոր անխուսափելի վերելքի
հետ: Բնական է, վոր այն հարցը, թե այժմ, հակահե-
ղափոխության այս ժամանակավոր հաղթանակի մո-
մենտին ինչ տակտիկայի հետևել, ինչ լոզունգներ տա-
մասսաներին կազմակերպելու ու նախապատրաստելու

այդ նոր անխուսափելի վերելքի համար—այս հարցը
պետք է լինել կարևորագույն հարց:

1917 թ. հուլիսին ՌՄԴԻ կուսակցության կրոն-
շտադի կոմիտեի հրատարակությամբ լույս տեսավ
ընկ. Լենինի բրոշյուրը «Պեպի լոզունգները» (К лозун-
гам):

Պատմության հանկարծական խիստ շրջադարձի
միջոցին, ասում էր ընկ. Լենինը, պետք է կարողանալ
գտնել նոր լոզունգներ և չկառչել հնացած լոզունգնե-
րին: Յուրաքանչյուր մի հեղափոխության արմատա-
կան հարցը—իշխանության հարցն է: Յեթե այդ
իշխանութունը առաջ բաժանում է յին ժամանակավոր
կառավարութունն ու խորհուրդները, յեթե այն ժա-
մանակ կարելի էր խոսել հեղափոխության խաղաղ
զարգացման մասին և առաջադրել ամբողջ իշխանու-
թյունը խորհուրդներին լոզունգը, ապա հուլիսի 4-ից
հետո պետական իշխանությունն անցել է զինվորական
քլիկի ձեռքը, վորին պաշտպանում են բուրժուազիան՝
կապետների կուսակցության գլխավորությամբ, բոլոր
մոնարխիստների հետ միասին: Այդպիսի իշխանութունը
պետք է տապալել: Խորհուրդները չ'որհիվ հսերների
ու մենշևիկների տիրապետության լիովին սնանկացել
են, ներկայումս անգոր ու անողնական են և իշխա-
նութունը հատկապես այսպիսի խորհուրդներին հանձ-
նելու հասարակ լոզունգը կլինել այժմ ամենավտան-
գավոր խաբերալուծություն: Որվա լոզունգն է—վնո-
ական կռիվ բնդդեմ իշխանությունը գրավող հակահեղա-
փոխության: 1917 թ. հուլիսի փորձից հետո հեղափո-
խական պրոլետարիատը պետք է ինքնուրույն կերպով իր
ձեռք վերցնի պետական իշխանությունը: Սրանից դուրս

չի կարող լինել հեղափոխութեան հաղթութիւն: Պրո-
լետարիատի իշխանութիւնն չճշմարիտ գյուղացիութեան յետ
կիսապրոլետարիատի ոգնութեամբ— ահա միակ յեղքը:

Ընկ. Ստալինը իր քաղաքական դրութեան մա-
սին տված զեկուցման մեջ զարգացրեց ընկ. Լենինի
այս մտքերը, զեկուցման առթիվ վիճարանութիւնները
խիստ տաքացան:

Զեկուցման առթիվ արտահայտւողների մեջ յե-
րևան յեկան ճիշտ եւ զանազան գունավորումներով, յե-
րեք հիմնական հոսանքներ, ա) հին «ամբողջ իշխա-
նութիւնը խորհուրդներին» լոզունգի կողմնակիցներ,
բ) հին լոզունգը վերացնելու կողմնակիցներ եւ գ) հո-
սանք, վոր համաձայն չիւր վոչ առաջնի եւ վոչ չերկրոր-
դի հետ:

«Ամբողջ իշխանութիւնը խորհուրդներին» լո-
զունգի կողմնակիցներն առարկում ելին ընկ. Ստալի-
նին գլխավորապէս հետևելուն:

ա) Ընկ. ընկ. Անգարսկին ու Պրեորբաթենսկին —
գտնում ելին, «թոխքը բուրժուական հեղափոխու-
թիւնից դեպի սոցիալիստականը, Ռուսաստանի սո-
ցիալիստական վերակառուցումը, կապված եւ Արեւմուտ-
քի պրոլետարական հեղափոխութեան հետ»: Վերջապա-
սկին գտնում եր, վոր «մեր հեղափոխութիւնը ավելի
չէ, քան բուրժուական հեղափոխութիւնը, բայց նա
սոցիալիստական հեղափոխութիւնն է»:

բ) Հին «ամբողջ իշխանութիւնը խորհուրդներին»
լոզունգի վերացումը եւ նրա փոխարինումը «պրոլե-
տարիատի եւ չքավորագույն գյուղացիութեան զիկտա-
տութեան» լոզունգով, վտանգավոր եւ այն տեսակե-
տից, վոր նա պրոլետարիատին կշեղեցանի գյուղա-

ցիութիւնից եւ սպառնալիցութեան լայն խափերից
(Յուրենե, Մանուիլսկի):

գ) Յեթե հեղափոխական ուժերի միացման համար
հարկավոր եւ վորեւե կենտրոն, յեթե հեղափոխութեան
հաջողութեան համար անհրաժեշտ եւ նախատեսել պայ-
քարի կազմակերպչական ձևեր, յեթե խորհուրդները
լոզունգը հանդիսացել եւ հեղափոխութեան շարժիչը
(մղիչ), ապա եւ անհրաժեշտ եւ պահպանել այդ լոզուն-
գը (Յուրենե, Զափարիձե, Նոգին):

դ) Իշխանութիւնը խորհուրդներին հանձնելու
լոզունգի վերացումը կարող եւ առաջ բերել ուրիշ լո-
զունգ— «կորչեն խորհուրդները»:

Ընկ. Բուխարինը արտահայտվեց թե հին լոզունգի
կողմնակիցների եւ թե նրա հակառակորդների գեմ: Հե-
ղափոխութեան նոր անխուսափելի վերելքի միջոցին
կլինեն յերկու շրջաններ՝ առաջինը գյուղացիութեան
մասնակցութեամբ եւ չերկրորդը՝ չերը գյուղացիու-
թիւնը ստանալով հող, կհեռանա եւ Ռուսաստանի
պրոլետարիատին կոգնեն միմիայն պրոլետարական
տարրերն ու Արեւմտեան Յեվրոպայի պրոլետարիատը:
Հեղափոխութեան այդ յերկու շրջանների համար, քա-
նի վոր նրանք կարող են անմիջապէս միմիանցից
մոտ լինել, հակահեղափոխութեան դիկտատուրայի տա-
պալման միակ լուզունգը բավական չէ, անհրաժեշտ եւ
ապալման անալիսի լոզունգ, վորը վորոշում եւ առա-
տալ նաեւ անալիսի լոզունգ, վորը վորոշում եւ առա-
ջարկվելիք իշխանութեան ձևը: Յեթե իշխանութիւնը
չի կարելի հանձնել անշեղախ եսեր-մենշեկական խոր-
հուրդներին, ապա հարկավոր եւ տալ իշխանութիւնը
բայշեկական խորհուրդներին հանձնելու եւ մնացած
խորհուրդները վերընտրութեան յենթարկելու լոզունգը:
Վեցերորդ համագումար — 2

ձգելիութեան մասին: Ընկ. Պրեորրաժենսկուն, վոր կարծում եր թե Ռուսաստանը սոցիալիզմի ճանապարհին կարող ե կանգնել միայն Արևմուտքում պրոլետարական հեղափոխութեան գոյութեան պայմանով, ընկ. Ստալինը պատասխանեց, վոր անհնար չպիտք ե թվա (կարող ե պատահել) վոր հենց Ռուսաստանը հանդիսանա սոցիալիզմի ճանապարհը հարթող չերկիրը, վորովհետև մեր հեղափոխութեան բազան ավելի լայն ե քան Արևմտեան Յեվրոպայում: Մեզ մոտ բանվորներին պաշտպանում են գյուղացիութեան չքավորագույն խավերը, մեր բուրժուազիան ավելի թույլ ե և վոր վերջապէս պետք ե դեն շարտել հնացած այն հասկացողութիւնը, թե միայն Յեվրոպան կարող ե մեզ ճանապարհ ցույց տալ:

Անհրաժեշտ ե փակագծերի մեջ ասել, վոր այն ժամանակ, յերբ ընկ. Լենինը վերացրեց ամբողջ իշխանութիւնը խորհուրդներին լոգունգը, այդ լոգունգը սկսեց առաջադրել մենշևիկների ձախ թեք և ինքը Մարտովը: Ծիշո ե, այս վերջինը այդ լոգունգը հասկանում եր միայն վորպիս միացուցիչ միջոց՝ միացնելու «հեղափոխական դեմոկրատիալի բոլոր կենդանի ուժերը» ընդդէմ հակահեղափոխութեան և ժամանակավոր կառավարութեան:

Ինչ վերաբերում ե համագումարում արտահայտվողներին, չի կարելի չնկատել, վոր հին լոգունգի պաշտպանները ճիշտ չեցին բնորոշում ուսական հեղափոխութեան բնույթը, այդ պատճառով ել ճիշտ չեցին կարողանում վորոշել դասակարգային ուժերի փոխհարաբերութիւնները, վախենում եյին թե պրոլետարիատը կչեզոքանա, վախենում եյին պրոլետարիատի ժմերկդիկտատուրալի լոգունգից և այլն:

Միեւնույն ժամանակ չարադանց հաստատ եր այն համոզումը, թե գյուղացիութիւնը հող ստանալուց հետո անպայման կգնա պրոլետարիատի և պրոլետարական հեղափոխութեան դեմ: Դեռ շատ անհավանական եր թվում, վոր բանվոր դասակարգը իշխանութեան տերը դառնալով, կարող կլինի սոցիալիստական հեղափոխութեան ընթացքում դեպի ինքը ձգել վոչ միայն գյուղի ստորին խավերը, այլ և միջակներին, այսինքն ազգաբնակչութեան ճնշող մեծամասնութիւնը: Այն ինչ գյուղացիութեան մեծամասնութեան անխուսափելի հակահեղափոխական տրամադրութիւններն մասին ունեցած համոզումը ստեղծում եր մի փակուղի, վորովհետև պրոլետարիատը այդ դեպքում, թեկուզ և միջազգային բանվոր դասակարգի կողմից պաշտպանութիւն ունենալով, Ռուսաստանում սոցիալիստական հեղափոխութեան միջոցին հանդիպում եր ազգաբնակչութեան մեծագույն մասի հակառակութեանը:

Այս բոլոր վիճարանութիւններէից հետ, համագումարը այնուամենայնիվ իր 15-րդ նիստում բոլոր ձայներով, չորս հոգու ձեռնպահութեամբ, քաղաքական մոմենտի մասին ընդունեց մի բանաձև, վորը անկարելի եր համարում հեղափոխութեան խաղաղ դարացումն ու իշխանութիւնը խորհուրդներին խաղաղ ճանապարհով անցնելը և առաջադրում եր այն ժամանակի համար միակ ճշմարիտ լոգունգը— «հակահեղափոխական բուրժուազիայի դիկտատուրայի լիակատար լիկվիդացիա»: Միմիայն հեղափոխական պրոլետարիատը, չքավոր գյուղացիութեան ոգնութեամբ, կարող ե իրագործել այս խնդիրը, վորը միեւնույն ժամանակ հեղափոխութեան նոր վերելքի խնդիրն ե հանդիսանում»:

Բանաձևը նախադրուշացնելով պրոլետարիատին բուրժուազիայի պրովոկացիայից և վաղաժամ չեղուկթաներից, կոչ եր անում նրան իր բոլոր ջանքերը գործադրել կազմակերպելու և նախապատրաստելու իր ուժերը այն սոմենտի համար, յերբ ընդհանուր ազգային կրիզիսն ու մասսայական ուժերին վերելքը բարեհաջող պայմաններ կստեղծեն քաղաքի և գյուղի չքավորներին բանվորելի կողմն անցնելու, ընդդեմ բուրժուազիայի։ Այն ժամանակ այս բոլոր հեղափոխական դասակարգերի նպատակը կլինի լարել բոլոր ուժերը պետական իշխանությունն իր ձեռքը վերցնելու համար։

VIII.

ՁԵԿՈՒՅՈՒՄ՝ ՅԵՎ ԲԸՆԸՉԵՎ ՏՆՏԵՍԵԼԸՆ ԴՐՈՒԹՅԱՆ ՄԵՍԻՆ

Ընկ. Միլյուտինի գեկուցումը ինչպես և 14-րդ Նիստում բոլոր ձայներով, յերկուսի ձեռնպահությամբ ընդունած բանաձևը նախ և առաջ խոսում էր այն մասին, վոր յերկրը գլորվում և դեպի տնտեսական վերջնական քայքայման և կորստի անդունդը*)։ Ճնտեսական լիակատար անանկացումը արագանում և բուրժուա-

*) Ընկ. Միլյուտինը յերկրի տնտեսական դրության մասին բերեց հետևյալ թվերը, ամբողջ ազգային հարստության արժեքն և 70 միլիարդ, այնինչ յերկրի պարտքը 1918 թվին կհավասարվի 60 միլիարդի միտադարձական արդյունաբերությանը կրճատվել և 40 տոկոսով։ Մանվածագործականը՝ 20 տոկոսով, կանգ են առել 77 ձեռնարկություններ Դոնի ավազանում։ Պետրոգրադում հացի պաշարը կբավականացնի միայն 11 օրվան, մյուս քաղաքներում 20 օրվան և այլն։

զիայի քաղաքականության շնորհիվ (սաբոտաժ, արտադրության կանգնեցնելը), բուրժուազիայի ծառայության մտած ժամանակավոր կառավարության և խորհուրդների մեծամասնություն մեջնստած ու բուրժուազիային ոգնող եսերներին ու մենչեկիների քաղաքականության շնորհիվ։ Կրիտիկական դրությունից դուրս գալու միակ միջոցը պատերազմի լիկվիդացիան և և արդյունաբերության կազմակերպումը՝ բանվորների և աղքատ գյուղացիների շահերին համապատասխան։ Այս նշանակում և վոր պետական իշխանությունը պետք և անցնի պրոլետարիատի և կիսապրոլետարիատների ձեռքը։

Մի շարք հեղափոխական վճռական միջոցներ պետք և կիրառվեն։ Այդ միջոցները հետևյալն են ա) արտադրության բաշխման պլանաչափ կանոնավորումը բ) բանկային գործի ազգայնացումն ու կոնտրոնացումը, գ) մի շարք սինդիկատների միջ մտնող ձեռնարկների ազգայնացում, դ) քաղաքի և գյուղի միջև ճիշտ փոխանակության կազմակերպում կոոպերատիվների և պարենավորման կոոպերատիվների միջոցով, չի) լրական բանվորական կոնտրոլի սահմանում և նրա հետագա զարգացումը արտադրության լիակատար կանոնավորման գործում, զ) առևտրական գողտնիքների վերացում, առևտրական և բանկային գրքերի կոնտրոլի ազատություն, պահեստների պարբերական հաշվառում և հրապարակում, որենսդրության արդիվում և դործարանների փակելը կամ արտադրության կրճատումը առանց հատուկ թուղթի (թուղթի, ը) անհապաղ դադարեցնել թղթադրամի դուրս թողնելը, հրաժարվել պետական պարտքերը վճարելուց, պահպանելով մասն

պարտապաններէ շահերը, ամբողջ հարկային սխտեմի վերափոխումը, (թ) բանվորական ուժի ճիշտ բաշխումն ժ) ընդհանուր պարտադիր աշխատանք:

Ընկ. Միլլուսինի ղեկուցման առթիւ մի շարք ընկերներ (Ոսինսկի, Սերգեև Սավելև Զակս, Խաբիտոնով, Անիսիմով, Գալլիս) ամենախիստ քննադատութեան յենթարկեցին բանվորական կոնտրոլի և ընդհանուր պարտադիր աշխատանքի պահանջները: Վոմանք (Ոսինսկի) գտնում էին վոր բուրժուական հաղթահարելով ֆինանսական փլուզումը, բանվորական կոնտրոլն ու պարտադիր ընդհանուր աշխատանքը կուզէին բանվոր դասակարգի դեմ, ուրիշները պնդում էին, վոր այժմ հերթի չէ դրված մոչ թե բանվորական կոնտրոլի, այլ պետական իշխանութունը պրակտիկ հարցը, մշտնեւրը յենթադրում էին, վոր հակահեղափոխական շրջապատում չի կարելի մատնանշեմի ամբողջ շարք միջոցների վրա, վորոնք կարող են իրականանալ միայն հեղափոխութեան վերելքի ու նրա հաղթանակի դեպքում:

Զեկուցողը իր յեզրափակման խօսքի մեջ բոլորովին ճիշտ նկատեց, վոր պարտադիր աշխատանքը կամ արտադրութեան կոնտրոլը իր կողմից առաջադրվում է միայն իշխանութունը պրոլետարիատին և չքավոր գյուղացիութեանը անցնելու պայմանով: Բոլոր առաջարկած միջոցները նկատի են առնվում յերկարատե անցողական ժամանակաշրջանի համար, վորովհետեւ պրոլետարիատի գիւտատուրան անմիջապէս սոցիալիզմը չի իրականացնելու, այլ յերկարատե մի շրջան է: Այժմ մենք չպետք է ընդհանուր դեկլարացիաներ գրենք, այլ պետք է առաջարկենք մի ամբողջ

շարք վորոշ ձեռնարկումներ, վորպէսզի մեր տնտեսական ծրագիրը հանդիսանա գորպես տարան. բուրժուականի կողմից կրիզիսը ձգձգելու դեմ:

IX

ԲԵՆԵՉԻՍՏԱՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎԻՆԵՐՆԵՐՍԵՐԱՆ ԿԵՄԳԵՆԵՐՍԵՐ ՄԵՍԻՆ

Համառուական ապրիլյան կոնֆերենցիայի բանածը խոսում եր ուսական հեղափոխութեան յերկրորդ հոտայի մասին, վորպէս ամբողջ իշխանութունը խորհուրդների կամ ազգաբնակչութեան մեծագույն մասի կամքը արտահայտող ուրիշ օրգանների (տեղական ինքնավարութեան օրգաններ, հիմնադիր ժողով և այլն) ձեռքը անցնելու շրջանի մասին:

Սակայն այս բոլորովին չեղ նշանակում, թե բաւշէիկները հավասարութեան նշան էին դնում խորհուրդների և հիմնադիր ժողովի մեջ: Այս վերջինը տարբերվում եր խորհուրդներից նրանով, վոր ընտրվելու եր վոչ թե միայն աշխատավորների կողմից, այլ բոլոր քաղաքացիների կողմից, այսինքն և՛ կապիտալիստների և՛ կալվածատերերի կողմից:

Ապրիլին պետական իշխանութունը դեռ բուրժուականի ձեռքում չեւ: Բուրժուականի տիրապետւթյան միջոցին, յերը նրա ձեռքումն են ճնշելու և մասաներին հիմարացնելու բոլոր միջոցները, հուսալ թե հնարավոր է գումարել վորեւ հիմնադիր կամ որեւոր գրական ժողով, վորը արտացոլեր ժողովրդի իսկական մեծամասնութեան կամքը— «դա խելացնորութունն է կամ բանվորներին խաբելու հասարակ միջոց»: 1917

թիւի ապրիլին գործն ալ կերպ եր, ժողովրդի իսկական մեծամասնութեան կամքն արտահայտող հիմնադիր ժողով հրավիրելու հնարավորութեանը վերացած չեր, Բայց և այս դեպքում ևս բայլշեիկները հիմնադիր ժողովում և նրանցից դուրս կապարելին «դեմոկրատական պրոլետարա-գլուղացիական հանրապետութեան» ստեղծելու համար, ուրիշ խոսքով «Փարիզի կոմունայի տիպի պետութեան», «խորհրդային տիպի պետութեան» համար:

Հուլիսյան որերից հետո դրութեանը չերկրում արմատապէս փոխվեց, պետական իշխանութեանն անցավ բուրժուազիայի ձեռքը, բայլշեիկները դրեցին աչքի խանութեանը տապալելու նպատակով ապրտամբութեան նախապատրաստելու հարցը:

Ճիշտ վարվեցին արդիւք այն ժամանակ բայլշեիկները, չերը միաժամանակ VI համագումարում ընդունեցին 15 պտից բաղկացած բանաձև հրահանգ այն մասին, թե կուսակցութեանն ինչպէս պետք է մասնակցի հիմնադիր ժողովի ընտրութեաններին: Անշուշտ ճիշտ վարվեցին:

«Ընդհանուր ընտրական իրավունքը ցուցց է տալիս, թե ինչպէս են տրամադիր վճռելու իրենց խնդիրները զանազան դասակարգերը», — այսպէս էր գրում VI համագումարի համարցա չերկու և կես տարի հետո ընդ. Լենինը, բայց և իսկոյն ավելացնում էր «Իսկ այդ խնդիրները վճռվում են վոչ թե ձա նաւովութեանը, այլ դասակարգային կովի բոլոր ձեերով, ներառյալ նաե քողաքական կովը»: Այնուհետև գրում էր «բուրժուական պարլամենտին մասնակցելը հեղափոխական պրոլետարիատի կուսակցութեան համար

անհրաժեշտ է մասսաներին լուսավորելու նպատակով, վերալիսին ձեռք է բերում ընտրութեանների և կուսակցութեան պարլամենտի ներսում պայքարելու միջոցով»: Սակայն «Դասակարգերի կովը սահմանափակել միմիայն պարլամենտի ներսի կովով կամ այս վերջինը համարել ամենաբարձր, վճռական նշանակութեան ունեցող, պայքարի մյուս ձեերը իրեն չենթարկող մի ձև — նշանակում է փաստորեն անցնել բուրժուազիայի կողմը»:

Բայլշեիկները VI համագումարում մտադրվում էյին մասնակցել հիմնադիր ժողովի ընտրութեաններին հատկապէս նրա համար, վոր հաշվառքի չենթարկելն, թե ինչպէս են մտադիր վճռել իրենց խնդիրները զանազան դասակարգերը, նրա համար, վորպեսզի թե նախընտրական պայքարում և թե հիմնադիր ժողովի իրա ներսում պայքարի միջոցով լուսավորեն մասսաներին: Իրենց հիմնական բանաձեերում բայլշեիկները VI համագումարում պարզ ցուց տվին, վոր խնդրի լուծումը, այսինքն հակահեղափոխական դիկտատուրայի տապալումը ձեռք կբերվի վոչ թե «ձայնաւովութեան միջոցով, այլ դասակարգային կովի բոլոր ձեերով, ներառյալ և քողաքացիական կովը»:

VI համագումարի ընտրութեանների մասին ընդունած բանաձև հրահանգը կազմված էր այնպէս, վոր ն պատակ էր դնում մասսաների լուսավորութեանն ու կազմակերպումը, Ռ. Ս. Դ. Բ. Կ. (բայլշեիկներին) ծրագրի ավելի լիակատար պարզաբանումը, կուսակցութեան կենտրոնի առավելագույն ղեկավարութեանը ընտրական ամբողջ կամպանիայում:

Դրավոր և բանավոր ագիտացիայի կազմակեր-

պումը, տեղերում ազիտատորների կարճատև կուրսերի հիմնումը, գիտակից բանվորների և զինվորների գլուղ ուղարկելը, խոշոր արդյունաբերական կենտրոններում բանվորներից և զինվորներից հայրենակցական միություններ կազմակերպել — այս բոլորը վերաբերում է յին մասսաների լուսավորութան և մոբիլիզացիային:

Բլոկներ կազմելու թուլյալութունը միմիայն իրականում հսերների և մենշևիկների հետ իրենց կապերը կտրած կուսակցությունների հետ և համաձայնություններ կապանելը անկուսակցական հեղափոխական կազմակերպությունների հետ (հողային կոմիտեներ և այլ), չեթե նրանք լիովին ընդունում են բազմակիցական ծրագրերը, — ապահովում եր կուսակցության ամբողջ ծրագրի և նրա բոլոր լոզունգների պարզաբանումը առանց վոե կրճատման:

Վորքան հիմնադիր ժողովի թիկնածուների ցուցակները չենթակա եյին կենտկոմի կոնտրոլին և վորքան կենտկոմը կազմակերպելու յեր կենտրոնական ընտրական հանձնաժողով — այնքան ապահոված եր ամբողջ ընտրական կամպանիայի լիակատար կենտրոնացած ղեկավարությունը:

X

ԲԱՆԱԾԻՔԻ ՊՐՈՓԵՍՍՈՆԱԼ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Այս առթիվ առաջարկված յերկու բանաձևերը (մեկը ներկայացրել եր զեկուցող ընկ. Գլեբովը, մյուսը, համագումարի պրոֆեսսորնալ սեկցիայի կողմից ընկ. Սկրիպնիկը) քննության չառնվեցին համագումարի կողմից, այլ ընդունվեցին վորպես նյութ և հանձնե-

վեցին կենտկոմին: Ինչպես յերկու բանաձևերի, նույնպես և ընկ. Գլեբովի զեկուցման հիմնական դրությունները հետեյալներն եյին. ա) պրոֆմիությունները պետք է լինեն պրոլետարիատի դասակարգային, մարտական կազմակերպությունները. բ) Պրոֆմիությունները իրենց առարկայ, տնտեսական զրության բարելավման համար մղած պայքարը պետք է կապեն ներկայիս գասակարգային հակայական բաղխումների հետ. գ) Գտնվելով պրոլետարիատի քաղաքական կուսակցության հետ սերտ կոնտակտի մեջ, պրոֆմիությունները պետք է սերտ հարաբերությունների մեջ մանեն վերջին ժամանակները Արևմտյան Ֆեվալայում կազմակերպվող հեղափոխական պրոֆմիությունների հետ և նրանց հետ մշակեն միջազգային սպանդանոցի դեմ և սոցիալիզմի համար մղվող կովի մի ընդհանուր ծրագիր. դ) Հիշելով, վոր պատմության առաջադրած խնդիրները Ռուսական պրոլետարիատը կարող է լուծել միայն միջազգային մասշտաբով, իրեն Ռուսաստանի մեջ միությունները պետք է կազմակերպեն տնտեսական և քաղաքական դիմադրություն հակահեղափոխության դեմ և պայքարեն զլուղացիության չքավորագույն խավերի վրա հենվող պրոլետարիատի դիկտատուրայի համար:

Ընկ. Սկրիպնիկի բանաձևը ավելի յեր ճշտում աչպես կոչված պրոֆմիությունների կուսակցությունից «չեզոք» կամ «անկախ» լինելու հարցը: Ինչպես հայտնի յե, չեզոքությունը միշտ պաշտպանում եյին ռուսական մենշևիկները և բուրժուազիային սպասավորող արևմտա-լեվրոպական ռպպորտուցանիստ-սոցիալ դեմոկրատները: Բանաձևը ցույց եր տալիս, վոր այդ

«անկախութիւնը» Արեւմուտքում լուի պատրվակ եր, վորպեսզի համաշխարհային պատերազմի ընթացքում միութիւնները առաջինը անցնէին բուրժուադիաշի կողմը: Վորքանով «կուսակցութիւններն ու միութիւնները» «միաբան պիտի լինեն», բանաձեւն առաջարկում եր պրոֆմիութիւնների և կուսակցութիւն փոխադարձ ներկայացուցչութիւն, միութիւնների մեջ ստեղծել ֆրակցիաներ, վորոնք պետք ե գործելին կուսակցական կազմակերպութիւն հետ սերտ կապ պահպանելով:

XI.

ԿՈՒՍԿԻՅՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ՅԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Հեղափոխութիւն հենց առաջին որերից մի շարք քաղաքներում և առանձնապես Պետրոգրադում սկսվեց բանվորական յերիտասարդութիւն լայն շարժում, ինքնուրույն կազմակերպութիւններ ստեղծելու նպատակով: Ռուսական բուրժուազիան անմիջապես փորձերի դիմեց ոգտագործելու աչգ շարժումը իր ոգտին, իր ազդեցութիւնն ու «հալընասիրութիւն» սկզբունքն սմրացնելու նպատակով*):

Այդ պատճառով զեկուցող Սարիտոնովի առաջարկած բանաձեւը սկսվում եր նրանից, վոր կուսակ-

*) Այսպես, որինակ Պ, Շելցովի կազմակերպած «Աշխատանք և Լույս» ընկերութիւնը Պետրոգրադում: Այս խմբակի կողմից կազմակերպված Մայիս-մեկյան ցույցը, վորին մասնակցում ելին 10.000 հոգի, վոչ մի բաղաձեւում գումարում չուներ: «Պրոլետարներ բոլոր յերկրների միացեք» լոզունգով մեկ յերկու հատ դրոշակ կար միայն:

ցական կազմակերպութիւնները տեղերում պետք ե ամենալուրջ ուշադրութիւն դարձնեն յերիտասարդութիւնը կազմակերպելու գործի վրա: Բանաձեւը մատնանշում եր, վոր ա) կուսակցութիւն միջամտութիւնը բանվոր յերիտասարդութիւն կազմակերպչական շինարարութիւն հարցերում չպետք ե կրի խնամակալութիւն, ոպեկացի բնույթ. բ) կուսակցութիւնը պետք ե ձգտի, վոր յերիտասարդութիւնը ստեղծի ինքնուրույն կազմակերպութիւններ, վորոնք կազմակերպչորեն յենթակա չեն, այլ միայն հոգեպես կապված են կուսակցութիւն հետ: գ) Յերիտասարդական կազմակերպութիւնները իրենց ծագման հենց սկզբից պետք ե կրեն սոցիալիստական բնույթ:

Յերիտասարդական կազմակերպութիւնների յինթասեկցիայում տարաձայնութիւններ ծագեցին կուսակցութիւն և յերիտասարդական միութիւնների փոխհարաբերութիւնների հարցի առիթով փոքրամասնութիւնը (40-ից 50) պնդում եր, թե միութիւնները պետք ե յենթարկվեն կուսակցութիւնը: Վերջապես յերրորդ հոսանքի կարծիքով չպետք ե միութիւնները հենց սկզբից իրենց հայտարարեն սոցիալիստական միութիւններ:

Պետք ե ասել, վոր մենչեիկներն ել այն ժամանակ պնդում ելին, թե յերիտասարդական միութիւնները պետք ե կազմակերպվեն կուսակցական կազմակերպութիւններին կից: Միութիւն ազտիվը, վորի ներկայացուցիչներ ընկ. Վ. Ալեկսեևը, խնդրում եր համագումարին միանալ ընկ. Սարիտոնովի առաջարկած բանաձեւին: Այդ բանաձեւը այն ժամանակ յերր նոր ելին ծագում յերիտ միութիւնները, ամենաճիշտն

եր, քանի վոր նա մի կողմից տալիս եր վորոշ ազատութիւն և ապահովում եր միութիւններին լայն մասսայական կազմ, մյուս կողմից խոսում եր սոցիալիստական յերիտմիութիւններին մասին և դրանով մի անգամից ուղղում եր յերիտմիութիւնները այնպիսի գծով, վորն ապահովում եր կուսակցութեան ղեկարարութիւնը:

XII

ԹՐԵՂՐԻ ՎԵՐԱԾԱԿՄԵՆ ՀԱՐՅԸ ՅԵՎ ԱԳԻՏԱՅԻՆ ՀԱՐՅԵՐ

Կուսակցական ծրագիրը վերանայելու համար համագումարն ընտրեց առանձին սեկցիա: Վորովհետև համագումարի աշխատանքներն ընթանում էին անբարեհաջող պայմաններում, մյուս կողմից ժամանակ չկար այդ հարցը բավականաչափ քննելու, այդ պատճառով սեկցիան հնարավոր չհամարեց ծրագրի նոր տեքստ մշակել: Համագումարը սեկցիայի առաջարկութեամբ անհրաժեշտ գտավ կուսակցութեան նոր ծրագիր մշակելու, Կենտրոնական Կոմիտե կազմակերպելու և կուսակցական ծրագրային հարցերը քննութեան յենթարկելու նպատակով հրավիրել հատուկ համագումար: Իսկ կուսակցական ընթացիկ գործնական աշխատանքների համար Կենտկոմին հանձնարարվեց մշակել առանձին պլատֆորմ՝ հիմնված VI համագումարի վորոշումների, ինչպես և ապրիլյան կոնֆերենցիայի իրենց ուժը չկորցրած վորոշումների վրա:

Համագումարի 12-րդ նիստում ընդունվեց Ռուսաստանի Սոց. Դեմոկրատական Բանվորական Կուսակցութեան (ք) Կանոնադրութիւնը, հիմնված գեմոկրատական կենտրոնացման սկզբունքների վրա:

13-րդ նիստում համագումարը լսեց ընկ. Սամոյ-

լովայի զեկուցումը պրոպագանդի և ագիտացիայի հարցերի մասին: Ընդունված բանաձևի մեջ ընդգրկվում ե ինտելլիգենցիայի հեռացումը պրոլետարական կուսակցութեան շարքերից, մասնանշվում ե, վոր անհրաժեշտ ե պատրաստել ակտիվ աշխատակիցներ պրոլետարական ինտելլիգենցիայի շարքերից, անհրաժեշտ ե խորացնել կուսակցութեան մեջ միացած և նրան համակրող մասսաների ինքնագիտակցութիւնը: Այս նպատակով անհրաժեշտ ե մշտական աշխատանք տանել կուսակցութեան ծրագիրը ընդհանրացնելու գրույցներին, դասընթացների և դասախոսութիւնների միջոցով, առանձին ուշադրութիւն դարձնել ակումբներին վրա, հիմնել կուսակցական դպրոցներ բանվորների համար և հրատարակել հանրամատչելի գիտական հանդեսներ: Ընկ. Պրեոբրաժնենկո առաջարկութեամբ համագումարը վորոշում ընդունեց հիմնել դասընթացներ սոցիալիստական յերիտասարդական միութիւններին կազմակերպման և ղեկավարման համար ինստրուկտորներ պատրաստելու նպատակով:

XIII

ԲՆԵԼՁԵՎ ԿՈՒՍԿԱՑՈՒԹՅԱՆ ՄԻՆՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

Մենշևիկ-ինտերնացիոնալիստների ձախակողմյան թևի անունից համագումարի 5-րդ նիստում վողջույնի խոսք ասեց ընկ. Լարինը: 13-րդ նիստում կարդաց մենշևիկ-ինտերնացիոնալիստների կենտրոնական բյուրոյի նամակը՝ ուղղված համագումարին և ստորագրված Մարտովի և Ասարովի կողմից: Այս նամակի մասին ընկ. Յուրենովը, վորը զեկուցում եր կուսակ-

ցության միացման հարցի մասին, շատ արդարացի կերպով նկատեց, վոր Մարտովը նամակի սկզբում «գլուխ ե տալիս համագումարին, խոսում ե միացման անհրաժեշտության մասին, բայց հետագայում համարյա սպառնում ե թե միացումը անհնարին ե, յեթե մենք չընդունենք մենշնիկների համար վոչ ցանկալի բանաձևեր»։ Մինչև այժմ մենշնիկ-խնտերնացիոնալիստները չեն բաժանվում պաշտպանողականներից։ Այս բոլորը միասին վերցրած ցույց ե տալիս, վոր ստիպված պիտի լինենք միանալ «Մենշնիկների փոքրամասնության փոքր մասի հետ»։

Համագումարը իր բանաձևում ընդգծեց, վոր բոլոր փորձերը՝ ստեղծելու միասնական սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցություն առանց մենշնիկ-խնտերնացիոնալիստների լիովին և անդարձ անշատման մենշնիկ-պաշտպանողական-իմպերիալիստներից, ծանր հարվածներ կլինեն պրոլետարիատի շահերին։ Համագումարը հանուն միության լոզունգի կոչում ե բոլոր հեղափոխական ինտերնացիոնալիստներին, վորոնք իսկապես խզել են իրենց կապերը մենշնիկ իմպերիալիստների հետ, անմիջապես կտրեն իրենց կազմակերպչական կապերը պաշտպանողականների հետ և միանան Ռ. Ս. Դ. Բ. Կուսակցության (բ) շուրջը։

XIV

ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՀԵՄԵՐՈՒՄԵՐԻ ՆՁՆՆԵՐԻԹՅՈՒՆԸ

Չնայած բոլոր այն ծանր պայմաններին, վորոնց մեջ աշխատում եր համագումարը, նա աշխուժանալու իր վճռեց համարյա բոլոր հարցերը։ Ինտերնացիո-

նալին վերաբերող հարցը որակարգից հանվեց, բայց ապրիլյան կոնֆերենցիայի այդ մասին ընդունած բանաձևը դեռևս հնացած չէր*)։

Մի շարք կուսակցական ղեկավարների և առաջին հերթին ընկ. Լենինի բացակայությամբ, համագումարն ընդունեց մի շարք ճիշտ վորոշումներ կուսակցության տակտիկական կարևորագույն հարցերի վերաբերյալ։ Իհարկե պատմության հանկարծակի շրջադարձի լոզունգի փոփոխության նախաձեռնությունն ու արժանիքը պատկանում ե ընկ. Լենինին վորը խուսափելով ժամանակավոր կառավարության հալածանքներից, թագստից ղեկավարում եր կուսակցությունը։ Սակայն համագումարի կազմակերպումը, լենինյան ճիշտ գիծ անցկացնելը, կուսակցության համախմբումը այդ գծի շուրջը—այս բոլորը այն Կենտրոնական Կոմիտեի և ընկերների այն խմակի գործն է, վորը գործնականորեն ղեկավարում եր աշխատանքը հետհուլիսյան ծանր օրերին։

Ուշադրության արժանի չեն նաև յերկու հանգամանք, համագումարի կազմը և ընդունվող վորոշումների միաբանությունը։ Համագումարի 250 ան-

*) Այդ բանաձևը վերաբերում եր դանիացի սոցիալիստ Բորգերգի կողմից մտցրած առաջարկությանը։ Շվեդիայի, Դանիայի և Նորվեգիայի կուսակցությունների անունից նա առաջարկում եր խաղաղության պաշտպանության նպատակով Ստոկհոլմում հրավերել սոցիալիստների համագումար։ Կոնֆերենցիան մտածեց, վոր միանգամայն անթույլատրելի չե համարում հայտարարեց, վոր միանգամայն անթույլատրելի չե համարում զանազան իմպերիալիստական կառավարությունների անուղղակի գործակալների նմանորինակ խորհրդակցություններին մասնակցելը, իսկ իրենք Բորգերգին համարում ե գերմանական իմպերիալիստական բուրժուազիայի գործակալ։

դասներեց*) միայն չորս հոգի էյին, վոր կուսակցության մեջ մտել էին հեղափոխության միջոցին, տասը հոգի պատերազմի ժամանակ: Բոլոր ֆաղստները կուսակցության անդամ էյին մինչ պատերազմը: Ընդհանուր թվի մոտ մեկ քառորդ մասը իրենց աշխատանքը կուսակցության մեջ սկսել էյին 1905 թվից, միջին բալլևիկական ստաժը հավասար էր ութ տարի յերեք ամսվան: Համագումարի միաբանությունը (համերաշխությունը) համեմատած ապրիլյան կոնֆերենցիայի հետ, միանգամից աչքի չե զարնում: Ապրիլյան կոնֆերենցիային ընթացիկ մոմենտի մասին բանաձևը ընդունվեցավ 71 ձայնով ընդդեմ 39-ի, ութ հոգու ձեռնապահութամբ:

VI համագումարում վոչ մի նման բան չենք տեսնում:

Այն ժամանակ, յերբ բուրժուազիան և սոցիալիստները թաղում էյին**) բալլևիկները կուսակցությունը, այդ կուսակցությունը ցույց տվեց ամբողջ յերկրին իր ույժը, ազդեցությունն***) ու միաբանու-

*) Ներկա էյին 264 հոգի, վորոնցից 157 վճռական ձայնով, իսկ 107-ը խորհրդակցական:

**) Իրերի դուրսընալն ախպես էր, վոր համագումարն ընտաբելով նոր կենտրոնական կոմիտե, վորոշեց չհայտարարել նրա անդամների անունները: Գնահտկումի կազմը—Լենին, Կամենև Տրոցկի, Սվերդլով, Զինովյեվ, Ստալին, Նոգին, Ռիկով, Բուխարին, Ուրեցկի, Միլյուտին, Լոմով, Կոլլոտայ, Արտեմ, Կրեստինսկի, Զերժինսկի, Իոֆֆե, Ստասովա, Սոկոլնիկով, Սմիլգա, Բուբնով:

***) Համագումարն իր աշխատանքների ընթացքում ստանում էր վողջույններ Ռուսաստանի բոլոր ծայրերից, ինչպես կազմակերպություններից, նույնպես և անմիջապես գործարաններից:

թյունը և միևնույն ժամանակ լիակատար վճռականությամբ ու պարզորոշ կոչ արեց բանվոր մասսաներին կազմակերպվելու՝ ապստամբությունը հախապատրաստելու համար, և այդ ապստամբության միջոցով հենվելով գյուղացիության չքավորագույն խավերի վրա, տապալելու հակահեղափոխական դիկտատուրան ու նրա տեղը հաստատելու պրոլետարիատի դիկտատուրան:

ՀԱՅԿԱՅԻՆՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ՍՈՑԻԱԼ-ԴԵՄՈԿՐԱՏԱԿԱՆ ԲԱՆՎՈՐԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՄԱՆԻՖԵՍՏԸ *)

Ռուս աշխատավորներին, Ռուսաստանի բոլոր բանվորներին, զինվորներին քնն զոչաղացիներին.

Ընկերներ !

Հինգ ամիս է անցել այն ուրից, իբրեւ հեղափոխական պրոլետարիատն ու զորքերը տապալիցին դաշանակի ու մտրակի իշխանությունն ու բանտարկեցին Նիկոլայ Ռոմանովին :

Բանվորը թոթափեց իրենից շղթաները, վորով շղթայված էր վոստրիկանական իրավակարգի կողմից : Զինվորը դարձավ ազատ քաղաքացի : Համաշխարհային բարբարոսություն և գազանացման պայմաններում հաղթականորեն հնչեց Ռուսաստանի հեղափոխության հուժկու ձայնը — «Ժողովրդների խաղաղություն և յեղբայրություն» :

Հեղափոխական մարտիկների առաջին շարքերում ընթանում էր պրոլետարիատը : Հենց սկզբից Ռուսաստանի պրոլետարիատը հասկանում էր, վոր Ռուսական հեղափոխության հաջողության, խաղաղության և ազա-

*) Մշակված կենտրոնական կոմիտեյի կողմից՝ համազուգարի հանձնարարությամբ և համազուգարի անունից :

տության համար անհրաժեշտ է բոլոր յերկրների բանվորների փոխադարձ ոգնությունը, անհրաժեշտ է Յեվրոպայի արշունաքամ ու ճնշված պրոլետարների միջազգային ապստամբությունը : Նրա մարտական կոչը դարձավ «Կեցցե միջազգային հեղափոխությունը» :

Միջազգային կապիտալը այդ կոչին պատասխանեց դավադրանքով ընդգեծ Ռուսական հեղափոխության : Ռուսական հեղափոխությունը նշանակում էր իմպերիալիստական ֆրոնտի ձեղքում : Ռուսական հեղափոխությունը սպառնում էր վառել համաշխարհային ապստամբության հրդեհը, տատանել ու փշրել կապիտալի իշխանությունը, հողին հավասարեցնել վոսկե հորթին : Միջազգային բիրժանների գայլերի ու բանկերի տերերի առաջ իր ամբողջ հասակով մեկ ծառացավ մի խնդիր — ինչ գնով էլ վոր լինի խեղդել Ռուսական հեղափոխությունը, քայքայել նրա ուժերը, գլխատել միջազգային պրոլետարիատին, վոչնչացնել նրա կուսակցությունը :

Ռուսական հալիստիկները նրանց հետ սերտորեն միաբանեցին, կապիտալով գաղտնի կապերով : Հեղափոխության հենց առաջին իսկ որերից Ռուսական ֆինանսական բուրժուազիան ու նրա կուսակցությունը այսպես կոչված «Ժողովրդական Ազատության կուսակցությունը» — պայմանավորվեցին արեմտա-յեվրոպական իմպերիալիզմի գիշատիչների հետ : Ռուսական բուրժուազիան չեր առարկում ցարի միահեծանության տապալան դեմ, քանի վոր նրա տիրապետությունը անկարելի չեր դարձնում նույնիսկ պատերազմի շարունակիլը (դրան խանգարում էլին ցարական միլիտարների զոդությունները) :

ու ցոփությունը): Սակաւն հեղափոխութեան հետագա ընթացքը սպառնում էր նրանց անհաշիվ «սարսափներով»: հեղափոխութեանը պետք է հողը հանձնէր գյուղացիներին, սանձահարեր կոպիտալին, պիտք է զիններ բանվորներին, վերջ դնէր հափշտակիչ քաղաքականութեանը, Արշակունիի ցարի սօսը գաղսնի պայմանագրերով յերդմում ելին «դաւնակից» բանկիրները հափստարիմ մնալ բնգհանուր գործին, բնգհանուր հափքեալութեանն ու ուսական հեղափոխութեանը խեղդելու գործին: Ամերիկայի պատերազմին միանալը ավելի թեւովորեց դաշնակից իմպերիալիստներին: Ներանք շատ լավ էին ըմբռնում իսկական արժեքը այդ «մեծ գեմոկրատիայի», վորը ելեկարականութեամբ գլխատում է իր սոցիալիստներին, զենքը ձեռին խեղդում է մանր ժողովուրդներին և իր անորինակ ցինիկ քաղաքագետների բերանով ճառում և հովիտենական խաղաղութեան մասին: Ամերիկական միլիտարիզմները լցնելով իրենց նկուղները ավերված Յեւրոպայի դաշտերում մեռնողների արյունից ձուլված վոսկիներով, իրենց զենքն ու ֆինանսները, հետախուզութեանն ու զիպոմատներին միացրին, վորպեսզի հաղթին միջազգային թաւանի իրենց զերմանացի ընկերներին և միևնույն ժամանակ ավելի պինդ սեղմեն ուսական հեղափոխութեան պարանոցին ձգած խեղդող պարանը:

Ռուսական բուրժուազիան իրեն կապված գգաց Յեւրոպայի և Ամերիկայի կապիտալիստների հետ և՛ ընդհանուր-նպատակներով, և՛ ծանր վոսկայա շղթաներով, վորոնց ծալքերը միացած են Լոնդոնի և Նյու-Յորքի բանկային տներում: Այսպես կազմակերպվեց կապիտալիստական բոլոր բնդդիմ հեղափոխութեան:

Ռուսաստանի մանր բուրժուազիան, գյուղացիութեան վերին շերտերը, կապիտալի կողմից խաբված բանվորների և չքավոր գյուղացիների մի ժառը չէին նկատում և չէին ցանկանում նկատել կապիտալիստական դավադրանքի ամբողջ վտանգավորութեանը: Նրանց կուսակցութեանները, մենչիկիններն ու Լսերները, վոր մեծամասնութեան են կազմում խորհուրդներում, գնացին խոշոր բուրժուազիայի հետեից: Ներանք պաշտպանողական տեսակետի վրա կանգնեցին, առանց հասկանալու, վոր բոլոր յերկրների բուրժուազիան խաբում է բանվորներին այդ խոսքերով և ճառելով յերկրի պաշտպանութեան մասին, իր սրտի խորքում մտածում է նոր հափշտակումներ իմասին: Նրանք վճառականութեան չունեցան վերցնելու ամբողջ իշխանութեանը իրենց ձեռքը և հովատացին այն բուրժուազիային: Նրանք ցնծութեամբ գիմավորում ելին արեմտա-չեվրոպական կապիտալի «սոցիալ-պատրիոտ» գործակալներին, այդ խարբեաններին ու ժողովրդի գիտակցութեանը թունավորողներին: Որեցոր նրանք ավելի ու ավելի ելին խճճվում միջազգային կապիտալի հյուսած ցանցի մեջ:

Միայն հեղափոխական պրոլետարիատն ու նրա կուսակցութեանն ելին, վոր իրենց կողմն ունենալով չքավոր գյուղացիութեանն ու զինվորների ոգնութեանը, վտանգի նշան ելին տալիս: Պրոլետարական սոցիալիզմի միջազգային հեղափոխութեան կուսակցութեանն էր, վոր անշեղ ու հետևողական կերպով մերկացնում էր իմպերիալիզմի գիշատիչների խաղաղասիրական կեղծ գիմակը:

Նա մերկացնում էր բուրժուազիայի բոլոր դա-

վերը, նա քննադատում երեսնականամենչեկական տակախկալի վախկոտությունը, անվճռականությունն ու անոգնական լինելը: Նա ամենայն համառությամբ պահանջում եր իշխանությունը հանձնել դեմոկրատիայի ձեռքը, պահանջում եր խզել բոլոր յերկրների կապիտալիստների հետ, հրապարակել բոլոր գաղտնի պայմանագրերը, վորոնք գաղտնի եյին պահում ժողովրդից: Նա պահանջում եր հողն անսխալապես հանձնել գյուղացիներին, բանվորական վերահսկողություն հաստատել արտադրության վրա, պահանջում եր իրենց՝ ժողովուրդների կողմից հաստատուած ընդհանուր խաղաղության դաշինք: «Հաց, խաղաղություն, ազատություն» — գրված եր նրա կարմիր դրոշակի վրա:

Յեռամյա պատերազմի ճիրաններում գալարվող չերկրում աճում եր տնտեսական ու ֆինանսական չտեսնված կրիզիսը: Պատերազմի ծանր մուրճը մանրացնում ու փռելի չեր դարձնում ժողովրդական աշխատանքի կուտակման վերջին մնացորդները: Յերկիրը որիցոր նմանվում եր անդամալուծի: Արտադրական ուժերի քայքայումն ու նրանց բարբարոսական թալանը փուլումի վերջին ստիճանին եյին հասցրել չերկիրը: Պատերազմը վորպես մի վիթխարի վամպիր ծծում եր յերկրի բոլոր հյութերը: Չկա վառելիք, չկա հում նյութ, չկա հաց: Սովի ուրվականը սկսել ե շրջել քաղաքներում, չք վորության բնական քաններում: Յերկրի առաջ բացվել ե կործանման անհատակ անդունդը:

Կապիտալը ժողովրդին գիտակցաբար հրում ե դեպի այդ անունդը:

Խոշոր բուրժուազիան կրճատելով ձեռնարկու-

թյունները և կազմալուծելով արտադրությունը, ավելի յե խորացնում ճգնաժամը և ուժեղացնում անարխիան: Արտադրելով հալոհնասիրության և հալոհնիքի մասին, անարգելով հեղափոխական բանվորներին, միացյալ սինդիկատները, իրենց գաղտնի ժողովներում մշակած հատուկ ծրագրի համաձայն, համառ կերպով սխտեմատիկաբար դանդաղեցնում եյին արտադրության ընթացքը, վորպեսզի շփոթ և քառս ստեղծելով, ամբողջ մեղքը բարդեն բանվորների վրա և ալդախով ամբողջ իշխանությունը կենտրոնացնեց իրենց ճարպիկ թաթերում: Ժողովրդական տնտեսության ավերակների վրա, անհաշիվ մանր քայքայված գործատիների վոսկորների գնով, խոշոր կապիտալի մարդակերները ազանաբար առանալիական ոգուաներ ստանալով և աղքատացող մտասնների քաղցը շահագործելով, իրենց ստոր քաղաքականությունն եյին վարում ընդդեմ՝ բանվոր դասակարգի: Ժողովրդի ստորին խավերում աճում եր խուլ դժգոհությունն ու վրդովմունքը ընդդեմ կապիտալի ու սրա միսխստրների: Ավելի ու ավելի չեր լսելի դառնում աշխատանքի միլիոնավոր բանակի տրտունջը:

Նրանց պատասխանեցին հաղահաղափառաբար: Դաշնակից պետությունների միացյալ կապիտալը իր ուժերն եր ժողովել ուսական հեղափոխության վրա գրոհ տալու նպատակով: Անզլիական և ամիրիկական կապիտալիստները, վորոնք վորպես վարկատուներ, ուսական կյանքի տեղ ու տնորենն եյին դարձել, միանալով Ռուսաստանի իրենց հավատարիմ ծառաների հետ, վճռեցին կովի ողորկել պատերազմելու համար անպատրաստ բանակը: Նրանց

համար կարեւոր չե՛ր ճակատամարտի վախճանը: Նրանց համար կարեւոր եր խախտել զինադադարը, վերանորոգել ռազմական գործողութիւնները, ուժեղացնել հրամանատարների իշխանութիւնը: Նրանք նպատակ ունեւին տանջված բանակը նորից պատերազմի քշել վերապագի թնդանութիւնրի վորոտի տակ հաջողվի խեղդել դասակարգային կռվի և հեղափոխութեան վորոտը:

Յսեններն ու մենշեիկները հաւանութիւն տալով հարձակման տակտիկային, դրանով իսկ մատնեցին իրենց ելութիւնը և դավաճանեցին հեղափոխութեանը: Մշտապէս համաձայնվելով իմպերիալիստների հետ, գուրկ վորեւ վճռականութիւնից, նրանք իրենց գերի դարձրին գիշատիչներին: Իրենց սեփական ձեռքերով նրանք իշխանութիւնը հանձնեցին գինւորական հակա-հեղափոխական քլիքին: Յեւ ըսակերի ու բիրժայի ցնձացող տուգերն ալժմ ստորաբար կռվի են կանչում դեմոկրատիային, բացարձակ հայտարարելով, վոր իրենք ցանկանում են պատերազմել «մինչև վերջ», ալսինքն անվերջ, քանի վոր վոսկու ծանրութիւնից դեռ չեն պալթել ամիրիկական Մորգանների հկողները, մինչև վոր արջան ցողը դեռ բոլորովին չի ծածկել հռոտված յերկրի բոլոր դաշտերը:

Բուրժուազիան ժամանակավորապէս հասավ իր նպատակին: Ուր մնացին բոլոր ժողովուրդների յեղբայրութեան հպարտ կոչերը: Ուր մնացին համաշխարհային հեղափոխութեան ծածանվող գրողակները: Այդ կոչերը եսերներն ու մենշեիկները փոխեցին սպանդանոցի շարունակութեան կոչերով: Այդ գրողակները

անարգեցին ու սեպրին բուրժուազիայի ծառաները, հանձնելով այն հարձակողական քաղաքականութեան հերոսներին անարգելու ու ցեխի հետ հավասարեցնելու նպատակով:

Այսպիսի քաղաքականութեանն ի պատասխան աճում եր պրոլետարիատի և սոաջավոր գինւորների վրդովմունքն ու զայրույթը: Յեւ ալդ զայրույթի բուռն տարերային պալթիւնը փողոց դուրս բերից բան վորներին և գինւորներին. յերբ կաղեւ մինիստրները զողպնի տեղեկութիւն ստանալով հարձակման անհագող յեղքի մասին, շտապեցին հեռանալ իրենց պոստից և ամբողջ պատասխանատվութիւնը ձգել իրենց «սոցիալիստ» ծառաների վրա: Հուլիսի 3-4 իրենց «սոցիալիզմի» ղեկավարները, խորհուրդների մեծամասնութեանն առաջադրեցին պատմական մի խոշորագույն հարց. — Բժմ հետ են նրանք, պրոլետարիատի հետ, ընդեմ հակահեղափոխութեան, թե՛ հակահեղափոխութեան, ընդդեմ պրոլետարիատի: Այդ հակահեղափոխութեան եր ընտրութիւն անել պարզ ու որեւին հարկավոր եր ընտրութիւն անել պարզ ու վորոշ: Ու նրանք մինիստրական ալդ սոցիալիստները ընտրեցին: Իրենց գրողակների վրա «ամբողջ եշխաւութիւնը խորհուրդներին» լողունգով փողոց դուրս յեկած բանվորներին ու գինւորներին խաղաղացնելու համար խորհուրդների ղեկավարները զորքեր դուրս բերին: Նրանք իրենց համաձայնողական քաղաքականութեան շնորհիւ պաշտպանեցին հակահեղափոխութիւնը և հրացանի փողերն ուղղեցին բանվորական բառալիստներին դեմ, հեղափոխական ուժերի ալս առաջադնդի, պրոլետարիատի կուսակցութեան դեմ: Միայն մեր կուսակցութիւնը մնաց իր դիրքերում: Միակ նա

սիլատուության համար մահաբեր այդ ծանր ժամին չլքեց
բռնվորական բախոնները: Միակ նա եր ձգտում ալդ
յիլուլթին տալ խաղաղ և կազմակերպւած բնուլթ,
ոչտապէս քնալով մասսաների հետ, չլքելով նրանց:
Այդ նրա հեղափոխական պարտքն եր, այդ եր պահան-
ջում նրա հեղափոխակւսն պատիւը:

Մենշևիկներն ու եսերները, կատարելով բուրժուազիայի կամքը, զինաթափ արին հեղափոխությունը ու դրանով իսկ զինեցին հակահեղափոխությունը։ Բուրժուազիան նրանց թողեց զբաղվելու խաղաղացնելու և ջախջախելու կեղտոտ գործով։ Նրանց լեկցան համաձայնությունամբ շղթայադնեծ ելին արված բուրժուական գծուծ ամբաստանությունների կատաղած շները ընդդեմ մեր կուսակցության փայլուն ղեկավարների։ Այդ նրանք եյին, վոր զբաղված եյին պրոլետարական ղեկավարների զլուխների անարգ ու խայտառակ վաճառքով, մեկը մյուսի լետեից նրանց հանձնելով կատաղած բուրժուանների ձեռքը։ Այդ նրանք են, վոր Ռուսաստանի մայրաքաղաքը, ամբողջ աշխարհովը մեկ բաբախող հեղափոխություն ալդ սիրտը հանձնեցին լուսկերներին ու կազակներին ավերելու։ Նրանց աջակցությունը ավերվեց «Պրավդան» և սկսվեց կատարել հարձակում հեղափոխություն ձախ թևի դեմ։

Հուլիսյան օրերը. բայց արին պատմության նշար եղ: Առաջին անգամն եր, վոր վճռական թեև ժամ սնակավոր հաղթանակ եր տանում հակահեղափոխութունը: Իշխանութունն անցավ բուրժուազիայի և զինվորական շտաբի ձեռքը: Մինչ այդ ցերեկը խանություն եր: Մինչ այդ խորհուրդները ձեռքում ահագին ուժ կար: Նրանց թիկունքում կանգնած էին զինվոր-

ների զինված մասսաները, ազատ ժողովուրդը: Այժմ
 խորհորդները իրենք իրենց անդոր դարձրին: Զինա-
 թափ անելով բանվորներին, լուծարքի յենթարկելով
 հեղափոխական գեղերին, կենտրոն բերելով կազակ-
 ներին, նրանք դրանով կաշկանդեցին իրենց ձեռքերն
 ու վռտեցին, դարձան բուրժուական կառավարության
 մի ավելորդ պոչը: Նրանց շղթայակապ արխ իրենց
 բուրժուական կոլլեգաները: Նրանցից սգտվում են,
 չերբ հարկավոր եր «խաղաղացնի», նրանց վրա թքում
 են, յերբ նրանք փորձում են բողոքել:

Իշխանությունը հակահեղափոխության ձեռքը հանձնելով և դավաճանելով հեղափոխությունը, մեղ-
ջանականության ղեկավարները, եսերներն ու մենչե-
վիկները սկսեցին ստորագրել կառավարության հա-
մարչա բոլոր հակահեղափոխական ձեռնարկներին: Ա-
դատության կարմիր դրոշակը դադարել է ծածանելուց:
Նրա փոխարեն սկսել է ծածանել Վսևոլան Կլասով
գուշն դրոշակը: Զինվորների ու բանվորների գնդակա-
հարություններ, գրաքննություն, դատական ամբաս-
տանություններ, հետախուզություն, բանտարկություն-
ներ, արգահատելի ցարական հողվածների վերանորո-
շում քաղաքական հանցագործների վերաբերյալ, կեդ-
սոտ ախրանկալի ամբաստանություններ—հին բոժի-
մի այս բոլոր գեղեցիկ հատկությունները ի գործ են
դրվում նոր կառավարության կողմից, կառավարու-
թյուն, վորը կոչված է «փրկելու հեղափոխությունը»,
վորը բանտարկում է հեղափոխականներին և ազատ
արձակում ցարական մինիստրներին և պրավակատոր-
ներին, կառավարություն, վորը հետաձգում է հիմնա-
դիր ժողովի գումարումը ու նրա փոխարեն այսօր

հրավիրում ե հակահեղափոխական «արդյունաբերութեան և առևտրի «տուղերի» Մոսկվայի խորհրդակցությունը: Ամրացնելով իր դիրքը յերկրի ներսում, հակահեղափոխությունը անցավ զործողության հին ձևերին մնացած բոլոր ասպարեզներում: Ուղիւնայինների դեմ վճռական ճակատամարտ սկսվեց վոչ միայն դեկրետներով, այլ և կիրառելով երոպ: Արձակվում ե ֆինլիանդական սեյմը և ռազմական ուժով սպառնում են այն ինքնորոշման իրավունքին, վորը այնքան հանդիսավորութեամբ խոստանում ելին պաշտոնական դեկլարացիաներում: Կառավարական դեսպանների միջոցով դադանի ինտրիգներ են լարվում Ստոկհոլմում նույնիսկ ամենաչափավոր «սոցիալիստների» հանդիպումը խանգարելու նպատակով:

«Խաղաղություն առանց աննեկսիալի» ֆորմուլան հանձնված ե արխիվին, ու նրա փոխարեն յերևան ե յեկել Միլյուկով- Գուչկովյան ալ ֆորմուլա— «պատերազմ մինչև լիակատար հաղթանակը: Կերնսկին հաշտարարում ե «վոչնչացնել բալչեկիներին» լողունգը և «ոուս ժողովրդի անունից» հեռագրներ և ուղարկում Վիլնիւ կայսեր և Նիկոլայ Ռոմանովի ամենամոտ ազգականին, անգլիական Գեվորգ կայսերը: Խաղաղություն խորհրդներին և պատերազմ պաշտաներին լողունգը փոխարինվել ե «Խաղաղություն պաշտաներին և պատերազմ խորհուրդներին» լողունգով:

Սակայն վաղաժամ ե հակահեղափոխութեան ցրնծությունը: Գնդակներով չի կարելի կշտացնել սովյալներին: Կազակների մտրակներով չի կարելի ցամաքեցնել մայրերի ու կանանց արցունքները: Կախաղաններով չեն մերջանա ծով տանջանքները՝ սվինով

չի խաղաղի ժողովուրդը: Գինեռալական բացականչություններով չի դադարի արդյունաբերութեան քայքայումը:

Պատմութեան ընդհատակյա ուժերն աշխատում են: Ժողովրդական մասսաների ամենախոր ծոցերում հասունանում ե լուռ զժգոհությունը: Գյուղացիներին հող ե հարկավոր, բանվորներին՝ հաց, թե մեկին և թե մյուսին՝ խաղաղություն: Ամբողջ յերկրագնդով մեկ սլանում են մրրկահավերը: Անգլիայում բանվորներն արդեն սկսում են բացարձակ կռիվ կապիտալին սանձահարելու համար: Ֆրանսիայում զինվորները ագիտացիա են մղում հոգուտ խաղաղութեան և հեղափոխութեան, Գերմանիայում անընդհատ խլրտումներ և գործադուլներ են տեղի ունենում, Ամերիկայում բուրժուազիան սկսում ե զնդակահարել պատերազմի դեմ պայքարի զրոշ բարձրացնող սոցիալիստներին: Իսպանիան բռնված ե դասակարգերի հեղափոխական պայքարի հրդեհով: Արդեն բոլոր յերկրների ֆինանսիստները դադանի ժողովներ են գումարում վրա հասնող փոթորկի մասին մտածելու համար: Վորովհետև նրանք արդեն լսում են բանվորական հեղափոխութեան յերկաթի քայլվածքի ձայնը: Վորովհետև նրանք արդեն տեսնում են անխուսափելին:

Այս մեծ բաղխումների միջոցին մեր կուսակցությունը ընթանում ե լայնածածան դրոշակներով: Նա միշտ ամուր և բռնել իրեն ձեռքերում ալ դրոշակները, նա յերբեք չի խոնարհեցրել նրանց բռնակալների և կեղտոտ ամբաստանիչների, հեղափոխութեան դավաճանների և կապիտալի ծառաների առաջ: Նա առաջիկայում ևս ալ դրոշակները բարձր կպահի

պաշտարելով սոցիալիզմի և ժողովուրդների չեղբայրութեան համար: Նա աչդ կանի, քանի վոր նա գիտի, վոր սկսվելու ե նոր շարժում և հասնելու ե հին աշխարհի վախճանի ժամը:

Ուրեմն պատրաստվեցեք նոր ճակատամարտների համար, մեր քաջարի ընկերներ: Քաջարար, և հանգիստ, առանց յենթարվելու դանազան պրովոկացիաների, կուտակեցեք ձեր ուժերը, կազմակերպեցեք մարտական զորապետներ կուսակցութեան զրոշակի տակ, պրոլետարներ և ղինվորներ, մեր զրոշակի տակ, ճշնված գյուղացիներ:

Կեցցե հեղափոխական պրոլետարիատը.

Կեցցե բանվորների և չքավոր գյուղացիների դաշինքը.

Կորչի հակահեղափոխությունը և նրա «մոսկովյան խորհրդակցությունը.

Կեցցե համաշխարհային բանվորական հեղափոխությունը.

Կեցցե սոցիալիզմը.

Կեցցե Ռուսաստանի Սոց-դեմ. բանվորական կուսակցությունը (բալլշեիկներին).

12 Ոգոստոսի 1917 թ.

Պետրոգրադ.

Ռ. Ս-դեմ. բաճ. Կուսակցութեան (բալլշեիկներին) վեցերորդ համագումար:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

1. Դասակարգային պաշարի զարգացումն ու կուսակցությունների փոխհարաբերությունը՝ իմպերիալիստական պատերազմի պայմաններում, ֆրոնտում ստեղծված ճգնաժամը և դաշնակից կապիտալից ունեցած կախման ուժեղացումը, Ռուսաստանում հաստատեցին հակահեղափոխական իմպերիալիստական բուրժուազիայի ղեկատուերա, վորը հենվում ե ղինվորական հրամանատարական վերին շերտերի քլիքի վրա և թագնվում ե մանր բուրժուական սոցիալիզմի ղեկավարների հեղափոխական ծածկոցի (շիրմալի) յետևը:

2. Ցարիզմի տապալումից հետո իշխանությունը բուրժուազիայի ձեռքն անցավ, շնորհիվ այն հանգամանքի, վոր բուրժուազիան տնտեսապես ուժեղ եր և քաղաքականապես կազմակերպված: Սակայն, ձգտելով շարունակել իմպերիալիստական պատերազմը ու ցանկանալով պահպանել կապիտալի և կալվածատիրական հողատիրութեան թաղանչիական խոշոր լեկամուտները բուրժուազիան չեր կարող պահել իշխանությունն իր ձեռքում, լիակատար քաղաքական ազատութեան և մասսաների ղինված այն պայմաններում, վոր տվել եր հեղափոխությունը: Պրոլետարիատն ու գյուղացիությունը կազմակերպվելով, ստեղծելով բանվորների, Գյուղացիների և Զինվորների խորհուրդներ,

անխուսափելիորեն ձգտում էյին վերջ տալու հանուն կապիտալիստների շահերի ստեղծված իմպերիալիստական սպանդանոցին, սանձահարելու և վերջ դնելու կապիտալիստների կողոպուտին, վորը կատարվում եր գլխավորապես զինվորական կապալների, և կալվածատիրական հողերը գյուղացիներին հանձնելու միջոցով:

Հենց ապրիլի 20—21-ին ստեղծված առաջին ճգնաժամը անխուսափելիորեն կվերջանար բուրժուական ժամանակավոր կառավարության տապալմամբ ու իշխանությունը խաղաղ կերպով կանցներ խորհուրդներին, չեթե խորհուրդների ղեկավարները, եսերներն ու մենշևիկները չփրկեցին կապիտալիստների կառավարությունը, կապելով նրա վիճակի հետ խորհուրդներին, այսպես կոչված կոալիցիոն մինիստրություն ձևով:

3. Մանր բուրժուական կուսակցությունների՝ եսերների և մենշևիկների տիրապետությունը գյուղացիության և առհասարակ մանր տնտեսությունների ներկայացուցիչների, ինչպես և բուրժուազիայի ազդեցությունից չազատագրված բանվորների մի մասի վրա, բնականաբար հետևանք եր Ռուսաստանի ազգաբնակչության գերակշռող մասի մանրբուրժուական եություն: Վորովհետև այդ մասսան անգիտակցաբար վստահում եր կապիտալիստներին, ուստի բնականաբար մի վորոշ ժամանակ կար, չերբ տարված էին դասակարգային սուր պայքարը բանվորների և կապիտալիստների, գյուղացիների ու կալվածատերերի խաղաղ համաձայնություն միտարինելու ցնորքով:

4. Այդ կուսակցությունների տիրապետության

միջոցին խորհուրդները անխուսափելիորեն ավելի ու ավելի ընկնում էյին, դադարում էյին ապստամբություն որդաններ, վորպես և պետական իշխանություն որդաններ լինելուց, իսկ նրանց վորոշումները բնականաբար դառնում էյին լոկ անզոր բանաձևեր և անմեղ ցանկություններ: Այն ինչ բուրժուազիան այդ միջոցին խաղաղով «սոցիալիստական» մինիստրների հետ, հետաձգում եր Հիմնադիր ժողովի ընտրությունները, ձգձգում եր հողի հանձնումը գյուղացիներին, խանգարում և անուշադրություն եր մատնում պայքարը յերկրի ընդհանուր փրկումի դեմ, խորհուրդների մեծամասնության հավանություն մախապատրաստվում եր ֆրոնտում հարձակումը, այսինքն իմպերիալիստական պատերազմը վերսկսելու, և զրանով կաղմակերպում եր հակահեղափոխության ուժերը:

Թանգությունից, փրկումից և պատերազմի յերկարելուց աճում եր մասսաների դժգոհությունը, վորի շնորհիվ և սրվում եր պայքարը բուրժուազիայի և պրոլետարիատի միջև. պրոլետարիատը առաջ եր մղում հեղափոխությունը և վճռաբար թշնամի եր իմպերիալիստական պատերազմին:

Դասակարգերի պայքարի այդպիսի սրման պայմաններում, բուրժուազիայի հետ համաձայնողական քաղաքականության ու պատերազմը շարունակելու կողմնակից եսերներն ու մենշևիկները, իրենց հավասարակշռությունը կորցնելով, անխուսափելի կերպով անցան հակահեղափոխական կադետների կողմը ընդդեմ պրոլետարիատի:

Հունիսի 9-ի ճգնաժամի միջոցին Ցերետելին առաջարկում եր զինաթափել Պետրոգրադի բանվոր-

ներին և հեղափոխական գնդերը: Հունիսի 18-ի ցույցը առանձնապես պարզորոշ ցույց տվեց, վոր եսերներն ու մենշևիկները վերջնականապես հեռացել են մասսաների ձգտումներից: Իսկ յերբ բռնկեց հուլիսի 3-4-ի տարերային շարժումը, յերբ պրոլետարիատի կուսակցությունը, կատարելով իր հեղափոխական պարտականությունը, անցավ արդարացի կերպով զայրացած և վրդոված մասսաների կողմը, այն ժամանակ եսերներն ու մենշևիկները, վորոնք վերջնականապես կանգնած էին բուրժուազիայի հետ խզելու անհրաժեշտության առաջ, բաց ամենից շատ էին վախենում այդ խղումից, բացարձակ պաշար սկսեցին հեղափոխական պրոլետարիատի և հեղափոխական զորքերի դեմ: Պետրոգրադ կանչվեցին անգիտակից զորքեր, հավանություն տվեցին ինտերնացիոնալիստական թերթերի փակմանն ու ավերմանը, հեղափոխական զորքերն ու բանվորներին զինաթափ անելուն, ֆրոնտում մահապատիժը վերականգնելուն, բայշևիկներին բանտարկությանը և այլն և այլն:

6. Իրերի աչալիսի ընթացքով պետական իշանությունը ներկայումս փաստորեն գտնվում է հակահեղափոխական բուրժուազիայի ձեռքում, վորի պաշտպանն է զինվորական քիճը: Այդ իմպերիալիստական զիկտատուրան է, վոր կիրառում է քաղաքական ազատությունը քաջբալող բոլոր վերև հիշված միջոցները, վոր բռնանում է մասսաների վրա և անխնա կերպով հալածում է ինտերնացիոնալիստական պրոլետարիատին: Այդ բոլորը կատարվում է վորովհետև խորհուրդների կենտրոնական հիմնարկությունը, նրանց կենտրոնական Գործադիր կոմիտեն բոլորովին անզոր է և անպորժուհեության մատնված:

Խորհուրդները քաղաքավելով, մահվան տագնապն են ապրում, վորովհետև իրենց ձեռքը չառան պետական ամբողջ իշխանությունը:

7. Հեղափոխության առաջին վերելքի ժամանակ մեր կուսակցության քարոզած՝ «իշխանությունը խորհուրդներին» լողունգը հեղափոխության խաղաղ զարգացման լողոնգ էր, վորով իշխանությունը բուրժուազիայի ձեռքից խաղաղ կերպով պետք է անցներ բանվորներին և գյուղացիներին ու աստիճանաբար պետք է վերանային մանր-բուրժուազիայի իլլուզիաները:

Ներկայումս այդ խաղաղ զարգացումը և իշխանությունը խաղաղ կերպով խորհուրդներին հանձնելը այլևս անհնարին է, քանի վոր իշխանությունն իրականում արդեն անցել է հակահեղափոխական բուրժուազիայի ձեռքը:

Ճիշտ լողունգը ներկայումս կարող է լինել միմիայն հակահեղափոխական բուրժուազիայի զիկտատուրայի լիակատար լիկվիդացիան: Միմիայն հեղափոխական պրոլետարիատը, պաշտպանություն ունենալով չքավոր գյուղացիության կողմից, կարող է կատարել այդ խնդիրը, վորը և խնդիրն է հեղափոխության նոր վերելքի:

8. Այս նոր վերելքի հաջողությունը կախված է նրանից, թե բավականաչափ արագ և հիմնավոր կիրպով կգիտակցի արդյոք ժողովրդի մեծամասնությունը, թե մենշևիկների և եսերների քարոզած և պաշտպանած համաձայնողական քաղաքականության վրա դրած հույսերը վորքան կորստաբեր են: Իրերի ընթացքը չափազանց խիստ կերպով տապալում են այդ հույսերը:

Կուսակցությունը իր վրա պետք է վերցնի առաջապահ մարտիկի դերը հակահեղափոխության դեմ մղվող կռվում, յեռանդուն կերպով պետք է պաշտպանի նվաճած ազատություններն ու հայտարարական

69
99-1929p.

կարգով հաստատված իրավունքները, նա պետք է պաշտպանի հակահեղափոխական վտանգություններից բոլոր մասսայական կազմակերպությունները (խորհուրդները, գործարանային կոմիտեները, զինվորական և գյուղացիական կոմիտեները) և առաջին հերթին Բանվորներին, Զինվորներին և Գյուղացիներին Պատգամավորների խորհուրդները: Բոլոր ուժերով պետք է աշխատի պահպանել և ամրացնել այն բոլոր դիրքերը վոր նվաճել և այդ որպաններում ինտերնացիոնալիստական թե՛ր: Պայքարի համար, իր շուրջը խմբելով բոլոր այն տարրերին, վորոնք կանգնած են հակահեղափոխության դեմ հետևողական պայքարի տեսակետին վրա, նա պետք է չեղանդուն կերպով պայքարի իր ազդեցությունը մասսայական կազմակերպությունների մեջ ուժեղացնելու նպատակով:

9. Պրոլետարիատը չպիտի լինի արկի բուրժուազիայի պրոֆուկացիային: Բուրժուազիան մեծ ցանկություն ունի ներկա մոմենտին նրան վաղաժամ կովի դուրս բերելու: Նա պետք է իր բոլոր ջանքերը գործադրի իր ուժերը նախապատրաստելու և կազմակերպվելու այն մոմենտի համար, չերբ ընդհանուր ազգային կրիզիսը և մասսայական խորը վերելքը կստեղծեն բարենաջող պայմաններ, վորպեսզի քաղաքի և գյուղի չքավորությունը բանվորների կողմնանցնի ընդդեմ բուրժուազիայի:

10. Այդ հեղափոխական դատակարգների նպատակը պետք է լինի այն ժամանակ՝ ժողովելու իր բոլոր ուժերը՝ պետական իշխանությունը իրենց ձեռքը վերցնելու և այն՝ առաջավոր ժողովների հեղափոխական պրոլետարիատին հետ պահպանելով գործադրելու խաղաղության և համարձակության սոցիալիստական վերակառուցման նպատակով:

УЧЕТЪ ДОМ. КРЕСТ.
БИБЛИОТЕКА-ИНТАЛЬНИ

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0179723

